Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 23 МАЙ, 1981 ШУ. • № 63 (6353). • Мах 2 кепиг.

КЪАХЬЕГАМА КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА!

Грузински ССР-еи Грузе коммунистически партеи 60 шу дизара хетаяь Тбилисе хинна торжественни заседани

Тбилиси, 22 май. (ТАСС). Кховзткъа шера Советски Грузе хьабена никъ бlаьшеренашта нийса ба. Цун къахьегамхоша союзни республикай халкъашца-вежарашца доттагlал а леладеш овлангара исторически хувцамаш даьд. Хlаьта уж бокъо а йолаш доккхал деш ба ленински Коммунистически парте хьалхлеща шоаш даьхача толамех.

Шийн юбилей Советски Грузе езъю КПСС XXVI съездо белгалъяьча мохк экономически социальни дlакхо дегlабоалабара lалаьмате йоккхийча перспективаша чlоагтlа политически къахьегамел хьинар айденнача хьале.

Тахан Грузински Пачхьалкхен филармоне йоккхача зале хилар Грузе Коммунистически парте Центральни Комитетен Грузински ССР Лакхехьарча Советен, цига дакъа лоацаш партийни, советски, общественни организацей викалаш, республика къахьегамхой, Советски Эскара бlухой а болаш, Грузе Советски lаьдал оттадаьи Грузе Коммунистически парти вlашагlъеллан 60 шу дизара хетаяь торжественни заседани.

Чlоагlа, даьхдаь тlоараш а тохаш, ура а гlайтта тlайнiар заседане дакъа лоацараша новкъостий **Л. И. Брежнев, В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, Д. Ф. Устинов, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиев, Т. Я. Киселев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе.** Президиуме ба цlей дездеча дакъа лоацача делегацешта керте латтараш, Грузе кулгалхой, къахьегаме хьалхалаттараш, ноcначальникаш.

Торжественни заседани хьайийлар КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, Грузе Компарте ЦК хьалхарча секретара **Э. А. Шеварднадзе.**

Гулбеннараша чlоагlа деташ айденна болаш заседание президиуме хорж новкъост Л. И. Брежнев керте латта КПСС ЦК Политбюро.

Дош лу КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела **Л. И. Брежнева.** Берригаш а хьалгlовт, дlаьхдаь тlоараш деташ тlаьц Леонид Ильич. Зале дек Советски Союза Коммунистически парте, КПСС ЦК ленински Политбюро сийна, турпалча советски халкъа, СССР халкъий доттагlален вошален сийна доаха ловцаш.

Новкъоста Л. И. Брежнева къамаьлага чlоагlа уйла гlалхийта ла а дийгlар, цкъа санна дуккхаза дlаьхдаь чlоагlа тlоараш деттащ юкъагl а даьхар.

Леонид Ильич Брежнева чlоагlа деттащ тlоараш а долаш ноь. Э. А. Шеварднадзега дlалу КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета Грузе Коммунистически парте Центральни Комитетага, Грузински ССР Лакхехьарча Совета Президиумга, Грузински ССР Министрий Советага дайта моаршал.

Цу цlей сийна **Л. И. Брежнева Грузе Компарте Центральни Комитетага, республика Лакхехьарча Совета Президиумга, правительствага** дlаделар вовшай волча советски художника Королев Юре дилла Советий Мехка халкъий дохалургдоаца доттагlал гойташ дола «Цхьан доазале» яха сурт.

Цул тlехьаlа къамаьл дир Э. А. Шеварднадзе.

Сий долча юбилейца Грузе къахьегамхошка моаршал делар делегацей кулгалхоша: Москвах — КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС МГК хьалхарча секретара **В. В. Гришина,** Ленинграде — КПСС, обкома шоллагlча секретара **Н. Я. Суслова.**

Торжественни марша оал а хозаш йоаржаяь байрахх а йолаш, чlоагlа гlа боахаш зале чубоагlа Советски Герзашцарча Низий бlухой. Цар тешам белар дlахойодача хана а Даьхен сий дола доазонаш фе лорадергхилара, советски наьха машаре хlама хьакхолла къахьегам тешаме лорабергхилара.

Цул тlехьаlа моаршал луш къамаьлаш дир союзни республикай делегацешта керте латтараша: КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, РСФСР Министрий Совета председатела **М. С. Соломенцева,** КПСС ЦК Политбюро члена, Украина Компарте ЦК хьалхарча секретара **В. В. Щербицкий,** КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, Белоруссе Компарте хьалхарча секретара **Т. Я. Киселева,** КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, Узбекистана Компарте ЦК хьалхарча секретара **Ш. Р. Рашидова,** КПСС ЦК Политбюро члена, Казахстана Компарте ЦК хьалхарча секретара **Д. А. Кунаева,** КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, Азербайджана Компарте ЦК хьалхарча секретара **Г. А. Алиева,** Литва Компарте ЦК хьалхарча секретара **П. П. Гришкявичуса,** Молдавски ССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела **И. П. Калина,** Латве Компарте ЦК хьалхарча секретара **А. Э. Восса,** Киргизе Компарте ЦК хьалхарча секретара **Т. У. Усубалиева,** Таджикистана Компарте ЦК хьалхарча секретара **Д. Расулова,** Армене Компарте ЦК хьалхарча секретара **К. С. Демирчяна,** Туркменски ССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела **Б. Язкулиева,** Эстонски ССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела **И. Г. Кэбина.**

Заседани чакхйоалаш къамаьл дир Э. А. Шеварднадзе. Цо КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, Советски правительствана, новкъост Л. И. Брежневна шийна тешам белар Грузе коммунисташа, берригача къахьегамхоша боахами культурен хьалхар кхы а айдергхилара, республика экономически а социальни а дlахо дегlайоалаечa керда толамаш доахаргхиларах.

Даьштен даь даьштен къахьегаме карагlдаьннарий эстафета шоай къонгашкен вийнин йийнин берашкен дlалуш санна председателал дечо моаршал хатта дош делар республика къонача тlехьена — комсомольцашта, пионерашта, октябряташта. Цар тешам белар Ленински парте сий дола гlулакхаш шоаш тешшаме дlахохьоргхилара.

Торжественни заседани дlакъовл. Цига хиннараша ура а гlайтта «Интернационал» доаких.

Новкъоста Л. И. БРЕЖНЕВА къамаьл

Деза новкъостий!

Сийлахьча юбилейца — Грузински ССР-еи Грузе Компартен 60 шу дизарца дувзадешна дег тlара раьза хинна дlалу аз шуга я республика берригача къахьегамхошка а КПСС Центральни Комитетагара, СССР Лакхехьарча Совета Президиумгарен Министрий Советагарен эггара цlенагlа долла, дег тlара моаршал. **(Чlоагlа, дlаьхдаь тlоараш тох).**

Шун цlей — из да берригача советски наьха, советски халкъий берригача бокнхача дезала цlей. Вай мехка массе метте хов: Грузиз я сага дог-цlенал, дог айденнача къахьегама, деналеча гlулакхий, тешамеча доттагlала массаов а хам беш дола дог цlена халкъ дихаш йола лаьттан башха-хоза чlегилг. **(Дlаьхдаь тlоараш тох).**

Грузе исторически кхелаш атта хиннац. Вlаьш шераш ка чухийхкай цунна кхычахьара тlанхача, мохк lошаьрбеш хиннача гlаьрахоша. Хlаьта а шун даьй поахалаш Кавказа лоамаш санна чlоагlа хиннад. Цар шоай кортамукъале лораяьй хьа а кхелла, па хувцаш хьаьннай къаьстта шоай дуккхача хlамашца диллача шийн тайпара йола къаман культура. **(Дlаьхдаь тlоараш тох).** Цу гlуланха дика аьттув баьнхаб Грузи шийн лоlамагlа Россех дlакхетаро, бlаьш шерашка кlоарелуш хьадевача сийлахь доккхача эрсий халкъацарча доттагlало. **(Дlаьхдаь тlоараш тох).**

Грузински халкъа дикагlа бола къонгаш Октябрьски революце хьинаре доакъашхой хиннаб, граждански тlема фронташка майра лийтаб. Сийлахь - боккхача Даймехка тlема бирсача шерашка Грузе къонгашн мехкарийн шоай са на кходеш гlайттаб советски Даьке лорас. Царех 270 эзарне — республикера фронте бахарех кхоалагlа дакъа хlана бац аьнна бараша — шоай синош дlаденнад агрессорца лоаттабеча къонсаме. Уж цlанкха а бицлургбоацаш дег чу латтаргба. **(Тlоараш тох).**

Социализмо бокъонца йола паргlато еннай Грузена, сомадьхад кlоаргга даьхка цун халкъа творчески низаш. Вай ерригa республикаш а санна, Советски lаьдал латтача шерашка йовзаргйоацача йоалаш хувцаеннай из. Мадарра аьлча юкъаьнца деза керда хьаьнй республика промышленность — металлургически, автомобильни, машиностроительни, химически, дукхха кхыдола доаьош. Хlаьта дукха ха йоацаш шоай мехкдаьтта хьаделларца а гlаддигар вай шун камаьршача крайо. Тахан мадарра аьлча индустриализаце керда лоархlамегlара этап чакхйоаккхаш я Грузи, цу тlа а эггара лакхагlча технически боараме. **(Тlоараш тох).**

Изза мо кердадарий сурт да юрта боахаме а. Цlанкха а ца кхебаьча тайпара лакха чаь, цитрусови, комсий, сома, баьцадаарий лакха хьункъам кхебаьб оаш иттлагlча пятилетке. Мехка чlоагlа уйла тlаяхийта зув республике еш йола лоархlаме эксперименташ. Аз дувцар юртбоахама производственни продукце заготовкаштен сп йола управлени эргаьккха тоаяр, къахьегамм стимулировани яр да, общественнин хlаране шо-шоай доалахьарчен боахамашта юкъера кооперации я.

Хlаьта хьаацал оаш Грузе lилма, культура, искусство. Гlоръяьнна открытеш кlезига яьяц республика lилмахоша. Дуккхача къамех латта советски культура йlаьхий яь дола башха-дика кхолламаш да советски Грузе литературапа, живописа, музыкана юкъе, театре, кино, архитектуре. Художественни творчество белгалйоалаш дегlасний укх тlеххьарча шерашка. Укхаза а, бакъдар аьлча, лоархlаме дакъа лоац культура товзанташца беча балха тlа нийса никъ лехача, царна новкъостал деш, цар творчески кердадараш лахара хьинаре гlо деш йолча Грузе Компарте ЦК лостам телача гlулакхаша. **(Тlоараш тох).**

Берригача советски наха Грузи йовз вай ерригсоюзни здравница санна а. Цар баркал оал шоана хьоашал даь lимерза тlаэцарах, миллионаш болча къахьегамхой унахцlено лораяра оаш дер бахьан долаш. **(Тlоараш тох).**

Вlарчча хьайнача республико мехка юкъара беркат алсамдаккхара юкъе лоаца дакъа хlана хаддаза доккхагlа хулаш да. Итт шера йоаза дукхагlа хьаьнй промышленни продукци, хlаьта шера юкъера лаьрхlача йоаккхаш йола юртбоахама продукци цхьан эхаззен дукхагlа хинай. Иттлагlча пятилетка задакеш экономически социальни дегlаахара керттерча хьокхамашта хаxал хьалха кхоачашъяьй. Уж, новкъостий, карагlдаьнна дика хlамаш да. **(Тlоараш тох).**

Грузе бlубенна дlайолаьй керда, цхьайтталагlа пятилетка а. Шоай юбилей хьатlакхоачаш оаш задалеш совгlа еннай 80 миллион сома маьха промышленни продукци. Даькъала хилба шун из толам. **(Дlаьхдаь тlоараш тох).**

Хоза а хеташ белгалдакха дог доагlа, советски Грузе бокъонца долча интернациональни доттагlала хьал чlоагlа хилар. Гуржийн эрсийн, абхазцаш а украинцаш, хlирий, эрмалойи азербайджанцаши, грекаш а нуртий а — кховзткъе итт совгlа къамий викалаш ба оагlув оагlох а теха республика е берригача советски халкъа а берката духьа болх беш. (Дlаьхдаь тlоараш тох). Шун республика опыт — вай парте ленински къамий политика нийса хилар бакъдеш дола цхьаькха- цхьа тешал. **(Тlоараш тох).**

Шоана карагlдувлараш — республикерча бlаьш оараш болча къахьегамхоша тlабийрза беча балхах хьахулар. Из а ишта Грузе Компарте ЦК-ас, вайна довзаш вай хам беши дола хьинар, гlулакхацара творчески никъ, принципиальность йолаш вола новкъост Шеварднадзе керте латтача ЦК бюрос чакхдоахача организаторски политически гlулакхех хьахиннар да. **(Дlаьхдаь тlоараш тох).**

Вайна массанена а дага доагlа, шоай хана малагlа харцахьара гlулакхаш леладеш моттигаш яр республике. Цар цlераш ньхар парте Тбилисски горкомах лаьца КПСС ЦК-ас баьча соцам тlа, духхьал Грузе коммунистийн къахьегамхойи дlерагlа даьхийтача ЦК цхьадолча кхыча документаш тlа. Цу документаша лийрхlар эггара хьалха сенах латтар аьнча, из латтар, республикера хьал овлангара деза унахцlена а даь дlаоттадарах, цун экономически потенциал чlоагlъярах, коммунизм хьалъяра декхараш толамегlа кхоачашдара къахьегамхоша новкъостал дарах.

Цу критиках нийса вывода яьй республика партийни организаце. Шун вlаштlехьдаьннад шхамачахьарча гlулакхашта духьала, партийни пачхьалкхени дисциплина чlоагlъяр духьа, нийса кадрови политика бахьан долаш машар боаца къовсам болабе. Республика экономически социальни вахаре позитивни процессаш чlоагlъяр духьа даьраш дукха да. **(Тlоараш тох).** Дlахо а кlаьд ца луш йоакхо е еза Грузера моральни хьал шуа лоамий фо санна цlена хилийтара, хlаьта кагирхоша доккхагlдолча поахалий, хьпаречa къахьегамхой, Даьхенна барам боаца чlоагlа мутlахьа болча патриотий дикагlа йола традицеш дика кхетаярех дlахо кхахьарел. **(Тlоараш тох).** Советски Грузе хьалха латта нах — из вай юкъара, дегаоцлол праэр да, цудухьа юбилей йолча дийнахьа мехко дерригача халкъагара баркал оал царна. **(Тlоараш тох).**

Бакъдар аьлча: новкъостий, мел дийцачун маlан шун балха тlа цlенхаштта проблемаши кхоачамбоацараши ца хилар дац. Уж а кхыдараш а, халахете а, тоьал да. **(Зале багlараш хьоа).**

Укх гаргарча шерашка экономически дегlаахара цхьадолча тоьал лоархlамеча хьокхамашта тlехьакхе еза Грузи. Цо тlехьадисад, масала, юрта боахама продукци, къаьстта а дулх, шура, фуаш, яккхара. Промышленносте хlана а дукха хувцалу шун кадраш, дукха йоа балха ха. Керда мощностащ сихагlа караерзае еза оаш. Сихагlча темпашка хьежаш я цхьайолча йоккхийча предприятей реконструкци, къона мехкдаьтта промышленность, марганец, цlаста руда довха мощносташ дегlайоалаелга. Де дезараш кlезига дац ишта чуlеча цlенойн цхьайола кхы социальнин проблемаш къоастаяра. Шун lалаьмате лоархlаме декхар — къахьегама ресурсех биззагlа пайда эцар. Уж дукхагlа юкъевза еза республикана чухьара санна, ишта цун доазонел арахьара а керттера декхараш кхоачашдара.

Оаш уттаду Кавказски перевалага гlолла машинникъ бийлара дош. Из уйла йола дукха ха я. Из билара халонаш lалаьмате йоккхий я. Хlаьта кхы кlезигагlа халонаш хьа мича кхолл никъ ца хилара а. Хетаргахьа, из lалаьмате чоалхане инженерни а цунца цхьана лоархlаме экономически а дола дош уйла тlа а яхийта къоастаде деза ха хьатlаьттай. **(Дlаьхдаь тlоараш тох).**

Грузе экономика дlахо дегlайовлаяро дlадех цун юрта боахама интенсификацеи специализаци елга айдар. Союзни юкъара продовольственни программа кхоачашъеча оаш юкъекухьа дакъа алсамдаккха доагlар. Торонаш йолаш да шо укхаза.

Лоацача хана халкъ кхачан продуктащен юртбоахама бийдалцен тешшаме lалацдар — из да парте хlана берригача мехка гlолла оттадаь декхар. Из кхоачашде дезаш да вай, бокъонца кхоачашадерга. **(Тlоараш тох).** Хlанз продовольственни программа вlашагlйоллаш я. Из кабинеташка расчеташ а яьхьакхелла яц, цо чlоагlале лувца еза боахама опытахи торонехи. Цудухьа боккха лоархlамболаш да колхозашца, совхозашца, районашца, областашца, ерригача республикаша шоаш малагlа, эггара доккхагlа, белгалдоаккх аз — эггара доккхагlа дакъа цу боккха лоархlамболча гlулакха юкъехьорга. Дийна уйла йича бакъахь и капитальни аложеней хlара сомо, кхы тlа а луча удобреней хlара тоино кхашкара, бешамашкара, фермашкара дукхагlа продукци йоаккхаргйолаш гlулакх дара.

Колхозаш а совхозаш а, юрта боахаме болх беш бола берригa нах бокъонца хьаштдолаш хила беза союзни юкъарча кстола тlа дуккагlа продукци хилийта. Морально а материально а хьаштдолаш. Моттигерча ресурсаех хьаькъалца пайда эца, шоай зона lаламеи кхыйолен башхалонаш дика хоте эца, культураш малагlаш хила еза нийса къоастаде — из дерригa а шоаш долча моттиге дикагlа де йиш я. Моттигера йоагlача инициативана новкъарле ца а еш, из хьаллоацаш хила деза, нагахьа санна из пачхьалкхен юкъарча хьаштешта дукъала еце. **(Дlахдаь тlоараш тох).**

Продовольственни программах доалла лоархlамегlара дакъа, кхетадеш махиллара, хьайбий боахам ба. XXVI съездо хозахета аьнна дац нох ударни фронт. Хlаьта шун республике цу лакъе даьраш хlана а дикагlа хилийта доагlаш да. Хьайбай продуктивность тоьал сиха айлац. Цудухьа нийса да хlана оаш Грузех дика дегlабена хьайбай боахам бола республика е аьнна лаьца никъ. **(Тlоараш тох).** Хьайбай боахам анбара керттера декхар — доакъара база чlоагlъяр. Цу хьакъехьа хlанзарча пятилетках дукхагlча даькъе доакъара пятилетка хила еза.

Юрта боахам экономика кхыча доакъоех хьакъаьстабац. Юртбоахама продукци йоаккхилга хlана кхашкен фермашкен къахьегаро lалацдаь ца lаш, бlаьш йолча заводеней фабрикашен болх баро транспорт ала хlама доацаш вlаштlехьъяккхаро а lалацду. Цудухьа кхетадеш да, новкъостий: хlара министерство, объединени, предприяти, продовольстве проблема къоастае аьнна парте оттадаь декхар чоте а эцаш, декхарийла я цу гlулакха тlо дара хьадда гlулакхаш шоай планашта юкъедахьа. Аз хьехадераш да юрта боахама техника, минеральни удобренеш, доагор, юртбоахама продукци яккхара, чакхьяккхара кхыйола средстваш дукхагlа лоаттаяра, юрта производственни культуре - бытовойн гlирсаш хьалдела шердара хьокхамаш.

Къаьстта дукха безам ба са города а юрта а доагlа цхьакха цхьа дош. Из — материальни ресурсаех дикагlа, кхом беш пайда эцара тlехьара къовсам, моллагlча тайпара а продукци ца йоаяра тlехьара къовсам. Вай бараш боацаш дукха продукци йоаю халкъа рузкъа дика лораде хlана а lома ца деннадаь. Йоаю производстве шоай гlулакхаш лерттlа дlахьош боаца цхьабола нах бахьан долаш, конструкторашца гlалаташ дар бахьан долаш, предприятей цун е кхыча кулгалхошта пачхьалкхен хьисапе гlулакхага хьожилга ца тоъаидаь, продукци дlа-юха яхьари дlаоттаяь лоаттаяри во вlаштlехьдаккхарах.

Цlенхаштта уйла тlаяхийта еза колхозашнен совхозашнен хьал мел кхебаь хьувкъам шийн ханнахьен биззан чакхбоаккхилга lалашдара. Укхаза аш колхозийн совхозийн кулгалхоша, юртарча берригача къахьегамхоша дикача дас санна гlулакх делген инициативен. Из йоагl-йоагlача министерствай, ерригача партийни, советски, боахама органий а лоархlамегlарча декхарех цаl да. Гlулакх дlаоттаде деза цхьа килограмм ялат, сом, баьцадаараш доврдоацаш. **(Дlаьхдаь тlоараш тох).**

Хlамаш ши-шегlа йовш яц, цунна бехке болаш хьадда нах ба. Цу бехнеберашкара мела жоп дех вай. Бокх оагlорахьара хlана а кхоачамболаш поощрени яц вай бийдаа, доагор, энерги кхое ховраштa, пачхьалкхен хlара кепиг кходе ховраштa. Хlаьта из де дезаш да, данза дарг а доацаш де делаш да, новкъостий. Вай боахамах хозахета алац халкъа боахам. Из дегlаккхувлилга халкъа беркат алсамдаккха лаьрхlа да. Вайга дехкалургда хlамаш йовш дола дерригa наькъаш, нагахьа санна цу гlулакха ерригa вай партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеш, дерригa халкъ вай гlоттадийя. Хlамаш йовраш къовсам лоаттабара берригa къахьегамхой дукхагlа юкъсувлар — обществa гlулакхашта доал деча паха дакъа лоаца дика форма.

Новкъостий! КПСС тхъаьялхагlча съездо чlоагlа айдиьд дерригача советски халкъа къахьегамен политически хьинар. Съезда решенеша наькъа уйлаш сомайоах, кердадар дикагlа тlаэцийт, Съезде деgаш айденна хинна хьал берригача мехка дlакхаьчад. Во ца боагlаш накъабаьккхаб советски нах кердача пятилетка бlаьстенна: цу хьакъехьа дог тешадеш дувц статистика даннеша. Хlанз кертердар — темп йоа ца яр, даьха толамаш бlубенна дегlакхуалар, кердача кулгашка дlахьалхашкахьа а ухаш. Цу гlулакха шун республико а мело ергьяц аьнна хет сона! **(Дlаьхдаь тlоараш тох).**

Хlанз, новкъостий, мукъа ба соца кlезиг-дукха дуней халкъашта юкъерча гlулакхех дувца.

(Дlахьдолар 2-ча оагlо тlа).

НОВКЪОСТ Л. И. БРЕЖНЕВ ГРУЗЕ ЦIЕЙ ДЕЗДЕЧА ДIАВАХАР

КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев 21 мае Москвера Тбилисе вахар. Цо дакъа лоацаргда Грузински ССР-и Грузе Коммунистически партен 60 шу дизар дездеча.

Новкъост Л. И. Брежневца дlавахар КПСС Политбюро член, СССР оборона министр Д. Ф. Устинов.

Аэродроме новкъост Л. И. Брежнев накъавоаккхаш бар КПСС ЦК Политбюро членаш Ю. В. Андропов, М. С. Горбачев, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Я. Пельше, Г. В. Романов, М. А. Суслов, Н. А. Тихонов, К. У. Черненко, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидаташ П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, КПСС ЦК секретараш И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. В. Русаков, КПСС ЦК членаш К. М. Боголюбов, Б. П. Бугаев, Г. С. Павлов, Г. К. Цинев, Н. А. Щелоков, КПСС ЦК Генеральни секретара референт Е. М. Самотейкин. (ТАСС).

ТБИЛИСЕ ДЕГАШ ГIОЗДАЬННА ТIАЭЦАР

ТБИЛИСИ. 21 май. (ТАСС). Хоза дувхар дийха я тбилисски аэропорт. Мико шорпашен и СССР пачхьалкхен байрахха тонахьара пхийтта союзни республика байракхаш. Майдан тlа — КПСС ЦК Политбюро члений портреташ. Нах гlозбаьнна ба: укхаза гулбенна республике къахьегаме хьалхалаттараш, парте, Сийлахь боккхача Даймехка тlема ветеранаш, цlи хезача Зlамигача лаьтта хиннача тlем тlа дакъа лаьцараш, шоай къамах баракъаш дувхаш бола вежарашка йолча ерригача республикай викалаш, военачальникаш, общественноста викалаш, пионераш. Аэропорта цlеноа тlа лепаш да эрсийн гуржийн металла яздаь: «Советски Грузе дlайха моаршал хоат Хьота веза Леонид Ильич!» яха лозунгаш.

Грузе Советски lаьдал оттадаьи Грузе Компарти вlашагlъеллан 60 шу дизара хетадаь цlей дездеча дакъа лацара укхаза тахан кхачав КПСС-и Советски пачхьалкхен керте латтар.

Новкъост Л. И. Брежневца веаав КПСС ЦК Политбюро член, СССР оборона министр Д. Ф. Устинов.

Самолета трапа юхе чlоагlа гlозбаьнна Леонид Ильич Брежневга моаршал хаьттар КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, Грузе Компарте ЦК хьалхарча секретара Э. А. Шеварднадзе, Грузински ССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела П. Г. Гилашвили, республика Министрий Совета председатела З. А. Патаридзе, Грузински ССР кхыча кулгалхоша.

Новкъост Л. И. Брежневна накъабаьхкабар цlей дездеча яьхкича Москвах, Ленинграда, союзни республикай делегацешта керте латтараш: КПСС ЦК Политбюро членаш: В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, В. В. Щербицкий, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидаташ Г. А. Алиев, Т. Я. Киселев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, союзни республикай Компартей ЦК хьалхара секретараш П. П. Гришкявичус, А. Э. Восс, Т. У. Усубалиев, Д. Расулов, К. С. Демирчян, Молдавски ССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. П. Калин, Туркменски ССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Б. Язкулиев, Эстонски ССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. Г. Кэбин, КПСС Ленинградски обкома шоллагlа секретарь Н. Я. Суслов.

Аэродроме бар парте Абхазски, Аджарски, Къулбехьа-Хlирий обкомий хьалхара секретараш Б. В. Адлейба, В. Р. Папунидзе, Ф. С. Санакоев. Грузински ССР-ца доазув долча автономии республикай парте обкомий хьалхара секретараш — Дагестански — М. С. И. Умаханов, Къулбседа-Хlирий — Б. Е. Кабалоев, Нохч-Гlалгlай — А. В. Власов, Черсий-Балкхарой АССР Министрий Совета председатель Н. С. Куцхов, КПСС крайкомий хьалхара секретараш: Краснодарски — С. Ф. Медунов, Ставропольски — В. С. Мураховский.

Новкъостий Л. И. Брежнев Э. А. Шеварднадзеи сийлен хан хьалхашка гlолла тlетlехбаьлар, Хан начальника рапорт делар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателга.

СССР-и Грузински ССР-и пачхьалкхен гимнаш лекхар. Гуржий къьнарча lаьдалагlа сий долча хьаьшана накъабаьккхабар Тбилисе чlоагlа сий деши къаьнагlен бола гражданаш. Республика пачхьалкхен хоро яьнихар гуржий халкъа йиш-ловца.

Леонид Ильич Брежневга къамал дир СССР халкъа артиста В. Андикапаридзе. Тхога lалаьмате доккха сий кхаьчад тха халкъа цlерагlа Грузински ССР лаьтта Хьога моаршал хатта. Грузе итт шу хьалхагlа санна безамен дог гlоадаьннен тlаац хьо.

Баркал да хьона, веза Леонид Ильич, республикана lа мел дечох, тхо долча цlей дезде ва lа ха лахарах а дерригa гуржий халкъ гlаддигарах а.

Л. И. Брежнева елар Тбилисе сий долча граждански памятни Знак, дешархоша цунна а хьаьшашта а зизаш делар.

Дог тохаделийташ дар шоай фронтовой политкомиссарага дlайха моаршал хаьттача малоземельцашца новкъост Брежнев вlашагlкхетар. Уж минуташ доаца хиннале а цар хlаране деге дагадехийтар тlема алан накъашка хинна деза дола хlамаш.

Леонид Ильич Брежнев, кхыбола новкъостий машинаш тlа а хайша городе дlаболх. Байракхашца, хозача паннощца, «Халкъаца цхьоагlо хиларца — парте низ, партеца цхьоагlо хиларца — халкъа низ!» «КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъергьа!», «Вошa вешийца низ болаш ва!», «Сийле хийле советски халкъа — коммунизм хьалъечун, леррагlа машар бахьан къовсам лоаттабечун!» яхача лозунгашца хозаьлча улицашка, проспекташка столице баха берригa нах арабаьлча санна хет. Тбилисцаша гуржий дог цlенача оамалца моаршал хаьттар везача а хьаштдолча а хьаьшага.

ВЕНОКАШ ЯХКАР

ТБИЛИСИ. 21 май. (ТАСС спец. корр.). Тахан советски Грузеи Грузе Компартен 60 шу дизар дездеча хана республика къахьегама коллективай, партийни, советски, общественни организацей викалаш, партен къахьегамен ветеранаш баьхкар В. И. Ленина цlи лелаеча Тбилисе центральни майдан тlа. Укхаза лакха урагlаьха латт Коммунистически парти хьакхеллачунна, дунен тlа эггара хьалхара социалистически пачхьалкхе хьаьчунна оттадаь памятник.

Гулбеннараша дег тlара моаршал хаьттар укхаза вечача Леонид Ильич Брежневга. Цунца бар новкъостий В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, Д. Ф. Устинов, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиев, Т. Я. Киселев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе, союзни республикай Компартей ЦК хьалхара секретараш, Грузински ССР цlей дездеча яьхкача делегацей кулгалхой.

Новкъоста Л. И. Брежнева В. И. Ленина монумента хьалхашка венок йиллар.

Цул тlехьагlа Л. И. Брежневи кхыбола новкъостийи бахар Вовзашвоацача салтечун кхаша долча Коталон парке. Укхаза республикан Грузе Компартен юбилейга хьалдаьд lалаьмате доккха сийлен Мемориал.

Хьалхарча дийнахьа деко тlеххьарчунга кхаччалца тlема наькъаш даь эггара сий долашагlа вола хьаша хиларца Леонид Ильич Брежневга дехар ду Мемориал торжественно хьаделла. Цо хоададу цlе лента.

Новкъосташа Л. И. Брежнева, В. В. Гришина, Д. А. Кунаева, Д. Ф. Устинова, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиева, Т. Я. Киселева, Ш. Р. Рашидова, М. С. Соломенцева, Э. А. Шеварднадзе сийлен Мемориала даим йоагача цlера хьалхашка венокаш йохк.

Ийст ца хулаш минут а яьнха дагалаьцар цар социалистически Даьхен кортамукъали шийн лоlамагlа хилари бахьан шоай вахар дlаденнараш.

* * *

Цу дийнахьа Л. И. Брежнев Э. А. Шеварднадзе уллув а волаш хилар Тбилисе доккха маlан долча моттигашка. Из хьежар столице хьалдеча кердача гlирсашка, хилар хlанз доккхий реставрацеи балхаш деча города къаьнача даькъ тlа.

Нов. Н. Я. ПРАВЕНЬКЕНА «НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР КУЛЬТУРА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО» ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Дуккхача шерашка партийни советски органашца беркате болх барах, республика къахьегамхошта коммунистически кхетам луча хьинаре болх барах **«Нохч-Гlалгlай культура заслуженни болхло»** яха сийлен цlи лойла **Правенький** Николай Яковлевичa — Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара хьалхара А. ХАНТ.

г. Грозный,
1981 шу, 19 май.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ТІАХЬОЖАМ ЛОАТТАБАРА БОАРАМ ШЕРБАЬБ

КПСС XXVI съезда лъча Отчетни доклада тІа белгалдаьккхар партийнин пачча-хьалкхени дисциплина телхаерашца лоаттабу къовсам КПСС ЦК-арча партийни тІахьожамо Комитетон моттигерча партийн органий партийн комиссешен чІоагІбаь хилар.

«Деш дар, бІарча хьайицача кІезига хІама дац, — аьлар съезде КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева. — ХІаьта а тІанйца решеней кхоачашъелга тоъал дуккхача партийни организацей балха тІа мела моттиг йолаш юс хІанз а... Решени тІанйцачул тІехьагІа из лоарзагІа ца йоаккхаш ший ханнахьа кхоачашъергйола гІулакх де деза. Цунна новкъостал де дезаш да тІахьожам чІоагІбар я. ХІаьта из тІахьожам хаддашен оперативной лоаттабе беза, лаккера а лохера а цхьан ханна». ХІаьта дуккхача партийни организацей практикера вайна хоаш да, шоай партсобранешка тІанйеча решеней цхьайола лоархІаме пункташ цар теркал ца еш ютилга. Дуккхьал уж кхоачамбоцараш дІадахара новкъостал дергда партийни тІахьожам чІоагІбаро.

Дукха ха йоаццаш массе метте тохкам баь даьлар тхо гонахьара среда лораяра хьакъехьара партеи правительстваи йоагІ-йоагІа директиваш, КПСС Нохч - ГІалгІай обкомен республика Министрий Совети, КПСС горкома решенеш мишта кхочашъю хьожаш.

Лакхе белгалъьккхача рошенешка хьежжа хальъа депутатий Совета городской исполкомо, предприятешa, учрежденешa, организацешa эшшаш йола оргтехнически мероприятеш кийчйяр фольатта, хий бІехдарца къовсам лоаттабара, деррига Іалам дІахо чІоагІагІа лорадара.

Ваьча тохкамо хьахьекхар, цу даькъе белгалара болх баь хилар, лакхе йийцача партеи правительстваи решенешка хьежжа оттаь хинна заданеш нертерча даькъе кхоачашъеш хилар.

Шолжацара мехкдаьтта продукташ 1981 шерацa нийсйича 400-зза кІезигъеннай, фенол — 100-зза совгІа, Грозпера фо бІехдалар цхьадолче хьокхамашта кІезигденнад. Масала, углеводородаш 2,2-зза кІезигъеннай, углерода оксидаш — 1,9-зза азота окислаш — 2,6-зза серни кислота — 1,7-зза.

Горрайисполкомашен Нохч-ГІалгІай АССР жилищно-коммунальни боахама министерстваи балхаш ду догІаш хий дІаухийта канализаци йоаккхаш, «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене—биоочистка станци шерьеш. Заводской района предприятей болхлой поселкан арахьарча канализаце сеташ яьха йоалаш латт. Толама чакхьъхай дукха кхыйола оргтехнически мероприятеш.

Цхьайолча предприятей партийни организацешa доккха новкъостал даьд «Октябрьнефть» НГДУ-на, «Красный молот» завода, Грознески пивзавода, кхычарна гонахьара среда лорае оттаь мероприятеш кхоачашъяра балхаш чакхдоахача. Масала, «Октябрьнефть» НГДУ-с 1979 шера хий лорадара план кхоачашъяьй, 1980 шера толаме чакхъъхар кхыйола технически мероприятеш.

Цхьабакъда, соцамаша оттаьча, кхоачашъе еза ханаш чакхъаьннача е 1980 шера кхоачашъе лаьрхІа хиннача 28 заданех 12 мара кхоачашъяьяц, хІаьта царех цхьяраш кхоачашъяь йоалаш латт е керда оттае езаш я (масала, дукха Іайнача дикача колдах Шерипова цІерагІча заводера арауха бІеха хий цІендарх пайда эцаргболаш).

ХІанз гонахьарча средана эггара чІоагІагІа зе ду «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене предприятешa. хІаьта чакхъяла лаьрхІа мероприятеш кхоачашъяра гІулакх а эггара вогІа цига латт. Объединене предприятеша хІара денней бийсаннен Шолжа чу ухийт цІендаза дола 65—70 эзар кубометр хий. Гонахьара среда лораерца дувзадена белгалъь мероприятеш кхоачашъелга тІехьадоах е юкъагІдоах. Ленина, Анисимова, Шерипова цІерагІча заводашка, «Старогрознефть» НГДУ «Оргтехника» яхача объединене, машинкаькъа отделеме, кхычахьа.

Города промышленность дегІаахара техникаш теркал я еца торесполюде хІанзе а къоастадаьна даргац хий цІендеш дола гІирсаш дІахо шердара доц, денней бийсанней 280 эзар кубометрга кхаччалца хий цІенде цу гІирсий ниэ кхоачаргболаш. хІана аьлча, уж балхаш чакхдоалача юкъагІа денней бийсаннен предприятешкара араухa хий 300—350 эзар кубометрга дІакхоачаргда.

Цхьайолча предприятешка фо бІехдеш дукха моттигаш я из цІенду гІирсаш а дац.

Старопромысловски районе хийн фои цІендергдола гІирсаш хьалдара дешаш къоастадеш дац. Грознески кондитерски фабрике хІанз а хьалъе йолаьяц 1980 шера йистеяккха лаьрхІа йола гобоахийтача хица Іалашъяра блок.

Партийни хьесапе къестадац Нохч - ГІалгІай транспортни управлене предприятешка хий лорадара дешаш. Машинаш юла моттигаш хьалъяра планаш кхоачашъяц укхаза, дуккхагІча хане долхача хишкен ,канализакен юлл машинаш водителаша. Машинаш юла моттиг яц городе хьечувоагІача. Цхьайолча предприятешки контрольни посташ кийчъьяц карбюраторши двигателаша араеттача газешта боарам уттабара. Питанен зажиганен системаш вІаштІехьа а йоаш балха дІаухийта автомобилаш хІанз а дукха я, 50 процент совгІа.

ЛертгІа хьалъяи догІаш хий дІаахийта лаьрхІа канализацеи, йоагІаш йолча тІахьожама органашта из дІахайтадоллаше а. Шолжи йистошка гІолла дукха нуйхаш яда, цига гаьнаш дІайогІара деш хІама дац.

Горрайисполкомешa, города архитектуро, предприятеша, организацешa во къестаду городе гаьнаш дІайогІара дешаш. Из бахьан долаш Грозне вахача хІара сага хІанз 12 а тІехьа-тІайоагІача хана 21 а квадратни метр хьеха езаш йола баьцовгІаш 4,5 квадратни метр мара кхачац.

ХІана хул из ишта?

ГІулакх миштад аьлча, боахамий кулгалхоша кхетадаьдац проблема лоархІаме хилар, гонахьара среда лораяра белгалъь мероприятеш чакхъяхара хьалхара, бехктокхамеча пачхьалкхен заданешта хьалхара санна юп дала Іемабац уж.

Белгалдеккха деза, уж оргтехнически мероприятеш кхоачашъяра даьккъе администраце гІулакхашта тІахьожам лоаттабера Уставо шоашта еннача бокъонех партийни организацешa пайда кІезига эцаш хилар. ЛаьрхІа цу деша оарцагІбоалаш бац халкъа тІахьожамхой, горрайсоветий депутаташ, милице, ГАИ органаш. Из лоархІамегІара пачхьалкхен гІулакх дара шоай деъхараш доагІача тайпара белгалдаьдац профсоюзни, комсомольски, кхыча общественни организацешa. Іалам лорадерахи цун ресурсех рационально пайда эцарахи йола мехкарче кхыче предприятей опыт мела юкъекхухь. Дуккхача моттигашка вІаштІехьъьккхаяц Іаламга хьежара лелаю комсомольско - кагирхой шефство, Іалам лораду шоай лоІамера халкъа дружинаш.

Парте XXVI съезда КПСС ЦК-ас оттаьча, «1981 — 1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегІайоалара нертера лостамаш» яхача проента тІа из дош ерригача пачхьалкхенна политически лоархІаме лаьрхІа хилар теркал а дав. КПСС горкома бюрос, цу хьакъехьа оаха яздаьча запискага а хьежа, партийни, советски, боахама органий, профсоюзни, комсомольски, кхыча общественни организацей уйла цІаьхха а тІаерзайир гонахьара среда лораярен Іалама ресурсех рационально пайда эцарен хьакъехьара партеи правительстваи директиваш тешшаме кхоачашъяра кхы а чІоагІагІа дяла гІулакхаш чакхдахаза дарг ца хилара.

Кхетадеш да, тІахьожам лоаттабелга, хьалхагІа а санна, партийни комиссешта тІадусаш хилар, цхьабакъда, хІанз цу балха тоъал чІоагІа тІаерзаьй тха отраслен отделаш а, эггара хьалхарча аргІанна технически Іилмай кандидат И. И. Алмазов верте латта гІишлой ярен городской боахамен отдел.

ХьалхагІа а санна яра йолаш юс вай городе чуІеча цІеной проблема. Цудухьа КПСС горкома бюрос цун хьалхарча секретара П. Семеновен парткомисси дала хьежаю чуІа цІеноп дІателара порядоні правилаши мишта кхоачашъю тахка. Масала, соаІка городе партийни комиссей а цар актива а инзаца тохкам бир 1978—79 шерашка хьалдаьча цІеноп-кара квартираш мишта дІатийнай хьожаш. Цо гучаьхар хІанзара жилищни законодательство чІоагІа телхадаь дукхха моттигаш. Бехке бараш лира партийни административни бехктокхаме эзаб.

ТІакхха, городе бахача цхьаццаболча наьха чуІеча моттигий хьалаш тоадеча хана мукъайоалача фондах фу хул?

Тайп-тайпарча инстанцешка, цу даькъе КПСС горкомага а цкъа санна дуккхаза а хоамаш яхад цхьаццайолча моттигашка из йоагІача тайпара дІаекъешн хувцаши ца хиларах. Цу тайпара бокъо йоацараш леладаьд СССР 50 шу дизара цІерагІча химически заводе. «Грозгипросельхозстрой» яхача проектни институте. «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене пурамагІа хьалха химзаводе профсоюза моттигерча комитета председатель хиннача В. Маковкина, законагІа бокъо йоацаше а, мукъаьннина дикъ цІа дола квартире дІалаьцай ший кхо дезалхо мара воацаше а.

Цу института директора заместитель хиннача А. Ахильтова мукъаьннача ши цІа долча квартирах цхьа цІа ший квартирах хьатехад, цу гІулакха е бокъо а, е бенна мукъа а боацашехьа а.

Шоай карарча гІулакхах шоашта йолча гІойленна пайда эцарах уж шаккхе а партийни бехктокхаме а эзар, гІулакхаш тІара дІа а ваьккхав.

Из тайпа хІама ца нийсдала а тарлора, нагахьа санне заводен институтен партийни организацешa чуІеча цІеной дешаш шоай коллективашка мишта къестаду хайнадаларе. бехктокхамеча гІулакхаш тІа болча наха цу гІулакха харцахьара хІинаш леладарах хиина хоамаш шоай ханнахьа нийсса теркалдаьдаларе. Халахете а, парторганизацей секретараш эв. Н. Савина, Ю. Тюльпанови чуІеча цІеной законодательство толхадаьраш лер тІа ца бахарал совгІа, шоаш эттаб цу наькъа тІа. Уж партийни организацешта деча кулгалак мукъабаха а партийни бехктокхаме оза а бийзар. В. Маковкинца нийсдена гІулах бахьан долаш лира партийни бехи баьб «Грознефтеоргсинтез» яхача генеральни директора заместитела нов. Х. Хаджимурадовна а. Лира предупреждени яьй Заводской Октябрьскии райисполкомий председателашта ни. С. Батаевнен А. Безгласненем.

ХІана КПСС горкома бюрос тІадаьлларагІа парткомисси массе метте тохкам беш я мукъаьннача фондатарча хьалеи из дІекъарам. Анализ е езаш да бІаьш а кхыметтел эзараш а йолча квартиращта оттадаь документащ, цул тІехьагІа тохкам бе беза цар чу керда чухайшараш баххача моттигашка.

Кхетадеш да, 11 сог мара чувоаца цхьа парткомисси мазал дуккхача балхах лоархІаергйоацилга. Тхоашта новкъостала хьех оаха партийни, советски, профсоюзни активера нах, партеи къахьегамен ветеранаш.

Парте XXVI съезда решенешца, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева цига лъча Отчетни доклада положенешцен выводашцен хьалхе а лелаеш, города партийни комитетшкара парткомиссеш, цу даькъе тхаьр а, тІанйца решенеш кхоачашъеча, партийни пачхьалкхени дисциплина чІоагІъеча лоаттабеча тІахьожаме шерагІа а кІоаргагІа а дакъа лаца гІертаргъя.

В. ЛАВРИНЕНКО,
КПСС Грозненски горкомерча парткомиссе председатель.

Новкъоста Л. И. БРЕЖНЕВА къамаьл

(Чаккхе. Доладар 1-ча оагІо тІа).

КПСС XXVI съезда арахьара политически идеяц шоай гІулакх даш я, цІенхешттарча политически диалогага, тІемен машарен верттерча проблемех лаьца переговораш ярга бода якъ цІея а беш. Вай съездо кхайкаль уж йоаккхийа бІубенек инициативаш хиппаецаре, ерригга хІанзара политически ландшафт шаьра, белгал ца йоалаш хургъяр Кавказски дукъ доаца Кавказ санна. (ТІоараш тох). Съезд хинна чул тІехьагІа кхо бутт баьннаб хІаьта а цецадьпа вай еннача темаех цхьаккха а лоархІам кІезигагІа болаш хинназ. Кхыча бесса, цар актуальность йоккхагІа хулаш я.

Хьаэцаргъя вай, масала, Грузена, вешта берригача вай мехка а белгала гаргга йола ГаргарЧа Малхбоален район. Цига лелаш дола гІулакхаш къиза, бала болаш, кхераме да. ВІаргаш дІакъувла мегаргдий миллионаш болча палестинцки бокъо йинача хьалаш сагото-ашм? Дуккьал цІийна Іудалуш латтача, параильски агрессиюо гІелал яхьаш йолча Ливана кхел бала боацаш йита мегаргдий? Уйла ца еш цхьа гІа баьккхача тІема ало юкъсерае тарлу ГаргарЧа Малхбоален ерригга район. ТІаккха ховш дац, цІера сийгаш мел гаьна гІоргда.

ГаргарЧа Малхбоалера хьал тоадар дукха коллективно болх бе дика шанс луш йола предложени яьй Советски Союзо. Деш дола къамаьл цу дешах лаьца дувен халкъашта юкъера конференци гулъяра хьакъехьа да. Цу хьакъехьара вай предложени могаш шерра хьал лаьцай Іарбий мехкашкен дуккхача кхыча пачхьалкхенашкен.

Дувен халкъашта юкъера гІулакхаш уйахцІена дар дукха хьинаре переговораш яра тІехьа да вай. Ше мадарра доагІа из Персидски залиаерчен Афганистана гонахьарчен хьала а. Из кхохкаденнад Вашингтон Ирана гІоаха ноп тІабаьха гІортарах а афгански революцега дукхьала интервенцие вІашагІйоаларах а. Хьал кхы а чІоагІагІа кхохкаденнад ерригача цу регионе США гермашцера нийцаш Іалашае дукха тІаьсар бахьан долаш.

Фу даь кІаьддергда хьал? Массеха торо гу вайна: Персидски залива регионе къаьстта машари кхерамзален Іалашьяра хьакъехьа а шитта къаьстта Афганистана гонахьара хьал къоастадара хьалъехьа а барт вІаштІехьбаккха — е цу шинка а деша дувен халкъашта юкъера аспекташ вІаши бувзам болаш юаца. Цу хана, бакъдар аьлча, цу лоперча еррига пачхьалкхений суверенитет тешшаме лораеш хила еза. Цар чурча гІулакхашта юкъе гІортара хьакъехьа-м вІалла къамаьл хила а дагІац. Цу тайпара, Советски Союз кийча а переговораш е. Цу тІа а бе-беча варнантегІа. Цхьа хІама да вІаштІехье доацаш — «советски экспансе», «советски кхерама» хьакъехьа гІар елга дезаш йолча НАТО лагере вай предложенешта юоп лулга хьоаха ца деш хилар.

Афганистана хьакъехьара вай позици хаьдда я. Вай из бокъонца шиж лоІаме хилара тІехьа да, сий ду цар статуса из блокех дІакхетанза бола мохк хилара тарра. СССР. Афганистан ше а санна, Афганистана дукъала хьакхайкабанза лоаттабу тІом хаьдда дІабоаккхаргболаши юкъегІертаргбац аьнна цунна саранти лургйолаши дола дош политически къоастадара тІехьа я.

Дош политически къоастадара хьакъехьаргІа соглашене йиш хулийтаргъяр, афгански оагІонца дагадаьлча, Афганистанера советски бІу арабоаккхаргбола ханаши порядоки оттае. Афганистана дукъала интервенци юха ца йолаелга тешшаме, гарантирования хила деза. ВІаштІехьбаьнна барт чакхбахарга хьежжа хила йиш йолаш дар бІу арабоаккхарга. ГІулакх юхадетт эггара хьалха, пакистански кулгалхоша цхьаккха дича а Афганистанаца барт вІаштІехьбаккха а цуй гІулакхашта юкъегІертазиа дІадаьнна а ца тигарах.

Новкъостий! Дукха ха йоаццаш вай дезар Коталов ли. ХІаьта цхьа бутт баьлча шоазтаьа цу даргда Сийлахь - боккха Даймехка тІом болабенна. Цу деношка — 9 майгІ 22 июнь цІаьхха а кхы цІаьхха а уйла яйт шоаза дунен тІемаш доладеннача Европе лелача гІулакхаша. Кхоаьтта иттагІча шерашка кхохкам кІаьдбелара чам хайра Европана. Цхьабакъда, хІанз воча оагІорахьа хувлалуш да хьал. Эггара хьалха Малхбузен Европе юкъерча гаьналга йолха керда американски ракеташ оттае аьнна НАТО-с яь решени бахьан долаш. Цу блока римски сессе дукха ха йоаццаш юха а чІоагІъяь йола НАТО план Пентагона боарам боацаш йоккхий аппетиташ Іобае лаьрхІа я. Европейций кхерамалеи хьашташта пхьанна а тайпара метташ яц из. Низий баланса, нийсхон принцип кхоачашъяра ларда тІа Европерча ракетно - ядерни герзашта доазув оттадара а кхыметтел уж кІезигдара в дош переговорий нашкъаца къоасталургдолаши къоастоде дезаши да. Уж е вай кийча да. Дош ала дезаш Вашингтон я.

Цунца цхьана беррига бехктокхамца дІакхайкаде дезаш ва со: цхьа хІама ца деш дита йиш яц вайга СССР ан вай цхьоагІонхоштеи тІахьожадаь керда американски ракетно - ядерни гера европейски лаьттая тІа оттадар. ТІаккха вай денхарийла хургда кхы тІа а оборонни гІулакхаш чакхдахара уйла е. Нагахьа санна эшаргхуле, ондо средствашн корайоагІаргъл вайна воай нахара хьаштал лорадарь. ТІаккха ма кадалба НАТО планировщикаш. (ДІаьхдаь тІоараш тох).

Цхьабакъда, цІаьхха а ях аз, вай баь хоржам бац из. ВІаши кхерам тІатувсаш бола машар вай безам тІаболаш бац. Вайна дикагІа кет герзий боарамаш тІа-тІа лохлуш, хІаьта деррига донкъошка цхьана леладеча гІулакхий масштабаши дикали лакхлуш а эргаюклиш тоалуш а бола машар. (ТІоараш тох).

Советски Союз НАТО-н Варшавски Договорни тІейниьочна вІашдухьале оттаь ирал кІаьдъе ниэ кхоачаргболаш йолча соглашенешта тІехьа я. (ТІоараш тох). Цу гІулакха лаьрхІа я, белгала аьлча, тІема кхохкам кІаьдбарая Европе гера дІадаккхаран конференци гульяра хьакъехьа еша предложени. Конференцех дола дош хІанз 35 пачхьалкхен викалаш Мадриде вІашагІкхийттача дуацаш латт. Из гулъяра новкъарле еш йола дукхаленаш цІеньль дІаттара тІаберзабаь бокха, гІа хилар тешама гІулакхац вай мехка дерригача европейски даькъа а хьожаде ше кийча хилара хьакъехьа СССР-о яь заявлени. Кхетадеш мадарра, нагахьа санна изамо гІа малхбузехьарча пачхьалкхений оагІонгахьара а боанкхе. Цхьабакъда, уж мичча бесса дале а, из шоашта йицъелча санна багІа. Нагахьа санна малхбулехьара паччахьалкхенаш тешама гІулакхий зона шеръяра шоаш юхалухьала боаккха гІа чишта хургба аля хІанз шоаш кийча еце, тІаккха царга йиш хургьяр яоп, Мадриде а на луш, дуккьал конференце чу дала.

ХІанз Малхбузен Европа мехкашка шерагІа баржаш латт керда американски ракеташ оттаяра дукъалара, Советски Союзаца переговораш сихагІа дІайолаяра тІехьара болам. Пачхахьалкхений дуккхача деятелаша цига кхетаду кхохкам кІаьдбара гІулакх леладаяза даргдоацилгъ. Цудухьа тІа-тІа дунихагІа хул переговраш е ца тигара, тІема низах коргІортолга яра политика — унахцІена маІана тІаберза ца тигара политика хилар кхетадеш бараш.

БархІ бІаь шу совгІа ха хьалхагІа сийлахь - воккхача Руставеле аьннад: «Низах доккхал ма делаш нах! Іовдала лоазараш дІаккоеса!.. ЗІаммига сийг тоьарт мабий йоккха нажа хьу йоагае! (ТІоараш тох). Дика хургдар цу хьакъхьалеча тІахьегаита дерригача мехкашарча, ерригача континентащарча наха ладугІаре, тахан, вай замаи кхоалагІча эзар шера юкъе хІанзле а гуш йолча хана, по яхар доре! (ДІаьхдаь тІоараш тох).

Деза новкъостий! Башхадика цІей я шундар, шоай юбилей яккха мийоагІара белгалйоаккх оаш. Шун юбилейни торжествашо ала мегаргда, халкъий доттагІала, къахьегама хьинар дика айдалара уйла йолаш, карагІдаьннача доккхалдеш а дІахора планаш йоккхий йолаш а я. ХІаьта из Іалаьмате дика а да. (ТІоараш тох). ДІахо вайта массанега а хьежаш чІоагІо тІагІертта бе безаш болх ма бий.

Фу лоаргдар шоана тІехьатІайоагІача хана? МайрагІа лелале гІулакхаш, кхы а чІоагІагІа къахьега, дІахо а айде Советски Грузе сий. Советски нах дог тийша ба, шун маьлха республико кхы а цкъа бига ца Іеш керда къахьегама коталонашца мохк гІадбугаргболгах. (ЧІоагІа, дІаьхдаь тІоараш тох).

Керда толамаш доахалда оаш, новкъостий, доаха праз хилда шун хІаране. (ДІаьхдаь тІоараш тох).

Даьхъала хийла йиъ орден лелаю Советски Грузи! (ЧІоагІа, дІаьхдаь тІоараш тох).

Вежарий моаршал да Грузе коммунисташка! (ЧІоагІа, дІаьхдаь тІоараш тох).

Даькъала хилда советски халкъий доаргдоаца доттагІал! (ЧІоагІа, дІаьхдаь тІоараш тох. Берригаш а хьалгІоетт. Заседане дакъе лоацараша цхьан багара довгІаш санна оал: «Хоастам хилба КПСС-а!», «ДоттагІал!», «Машар!», «Ура!» яхаш кхайтарре цІогІерг детт.)

Вежарашха долча халкъий цхьан дезале

Йоккхача Кавказа ланхача, даим лоа тІаьуллача, лоамашкара дена беркате хьувкъамаш хулача Кахете ата гІенашкен Іаьржача форда йистерча баьццарча субтропикашкен кхоачаш 70 эзар квадратни километр гаргга моттиг дІалоацаш ула Грузински ССР. Из вай мехка эггара хозагІа ярех, ший белгала Іалам долаш моттиг я.

ЧІоагІа политически къахьегамех хьинар айденнача хьале накъьбаьхкхаб республика къахьегамхой Грузе советски Іаьдал эттачен Грузе Коммунистически парти вІашагІъеллачен дийнахьа дена 60 шу дизара юбилейна.

1980 шерен иттлагІча пятилеткен экономически социальни дегІаахара паччахьалкхен план кхоачашъе йоаржалча ерригсохоин социалистически яхе республика даькха толамаш белгалдаьд КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦІе байрахк дуина дІа а луш.

ИттлагІча пятилетка шерашка республика промышленни производства боарам 41 процент лакхбеннаб. Болх бе йолаллийтай юртбоахамаш культурно-бытовой гІулакхаштеи эша 270 йоккха предприятии промышленни комплекси, цу даькъе Ингурски ГЭСа пхи агрегат, Руставски металлургически химически предприятей, Зестафонски ферросплавни, Кутаисски автомобильни заводий, кхьчар керда мощностащ а йолаш.

Цу шерашка юрта боахамо тІехкхоачашъяьй продукташ кийчъяра заданеш. хІаьта пачхьалкхенга дехкад 876 эзар тонн ялат, 2155 эзар тонн сортовой чаь лорд, 2650 эзар тонн кожсаш, 2,8 миллион тонн соми цитрусови культураши.

Пачхьалкхен капитальни вложенейш жилищни кооперативай средствайш чотагІа иттлагІча пятилетке хьалдаьд 5416 эзар квадратни метр чуІе цІеноп. Вахара хьалаш тоадаьд 680 эзар совгІа болча наха.

«Эффективни дикен болх бе» яхача девизегІа ихь а йоаржаль Грузе къахьегамхой къовсам лоаттабеш ба КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъяра тІехьа.

2 миллиарди 855 миллиони киловатт-сахьат электроэнерги — проектагІа лаьрхІа хиннар — цу боарамга кхаьчай Закавказье эггара йоккхагІйола Ингурски гидроэлектростанци. Эггара тІехьара, пхелагІа турбина, болх бе йолаяьча дийнахьа дена гидроагрегаташа хьаьяй 8.5 миллиард киловатт-сахьат электроэнерги.

Ингурски гидростроителаша хьинаре къахьегаш хьалъю ше санна кхы йоаца арочни плотина, хІаьта из хургья 271,5 метр лакха. ХІана цун лакхал 230 метрга кхаьчад.

ДІахо водохранилище Іоадеш аз хий, цо торо хулийтаргья итташ эзараш чайин, цитрусови плантацешка, сомий бешамашка хий диллийта.

СУРТАШ ТІА: 1. Ингурски гидроэлектростанце плотина хьалъеча. 2. Республикански противосептически центра кулгалхо, медицински Іилмай доктор, профессор Бочоришвили Вахтанг лорашца инфекционисташца цхьана. 3. Театрен кинон актриса — Грузински ССР халкъа артистка, СССР Пачхьалкхен преме лауреата Софико Чиауреле цІи дика йоваш я советски эрителашта. Тхьо шу да Софико Чиаурели К. Марджанишвиле цІерагІча цІи хелача театра труппе болх беш йола.

И. ЧОХОНЕЛИДЗЕ,
А. РУХАДЗЕ,
С. ЭДИШЕРАШВИЛИ
суртам.
ТАСС фотохроника.

НАХА БОЛЧА АЬТТОННА

Нохч-ГІалгІай АССР моттигерча промышленноста министерствана чуйоагІаш йола Грозненски цІагІа деча балхашта лаьрхІа комбинат укх шера цкьоаладгІча апреле болх бе йолаялийтар. ХІанз укх сахьате цига къахьегаш ва 550 гаргга саг. Уж берригаш а шоай цІагІа болх беш ба. ЦхьайтталагІча пятилетка хьалхара шу чакхдоалача хана комбинате къахьегаш хургва 800 болхло.

— Боккха лоархІамболаш гІулакх да Грозне цІагІа болх бара йола комбинат хьаеллар. — аьлар комбината директора Магомадов Лаьча Дакаевича. Цкъа-дале, социальни дешашка хьажа а уж къоастаде а вІаштІехьдаргда. ДуккагІа араяецарга халкъе эша товараш, беттагара бетта шерлургъя цар ассортимент. Халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошка дІа а этта къахьега низ кхоачаргбоаца пенсионераш, къахьегамен тІемен кавалидаш, дукха бераш дола новной шоай цІагІа къахьега йиш хул. Юрташка бахаш болча наха а бе болх хургба. Цул совгІа, шоай цІагІа болх беча наха общественно-пайдапеча балха юкъеува шоай бераш а. Уж къахьега бахар, царга балха гоазал Іомалийтар чІоагІа пайдане гІулакх да.

ЦІагІа болх бара аьтту болаш хьалаш доацача наха лаьрхІа комбинате хьаелла я тайп-тайпара производственни стационарни участкаш. ХІанз укх сахьате комбинате болх беш я дахчах хІамаш ю сувенирни участок. Виноградни яхача юрта, БоргІане болх беш я комбината чуйоагІаш йола берий вазата баракъаш ду участкаш.

Хоаш махкалара, парте XXVI съезда решенеш кхоачашъяра комбината коллективана хьалхашка латтача деннарех лоархІамегІдар да арахеца продукце ассортимент мамогга шеръелга. Цу гІулакха лаьрхІа дукха балхаш дІа а доладаь, чакхдоахаш да комбината коллективо. Укх денашка укхаза хьаккхьчай хІамаш тега машинаш. Кастта хьелларгья хІамаш тегаргйола участок, цул совгІа, шоай цІагІа тайп-тайпара хІамаш тегаш хургба нах. Ножай-Юрта, Каршински бургане хьеллаш я кІувсаш дергдола участкаш. ДІакхйодача хана халкъа эша кхыдола товараш хьадергдола кхы а производственни участкаш хьелла лерхІ комбинате.

— МалагІа бокъонаш я шоай цІагІа къахьегаш барий? Хьаттар аз комбината директорга Л. Д. Магомадовга.

— Предприятешка, организацешка, учрежденешка къахьегаш барий санна бокъонаш я цар, — аьлар цо. ЦІагІа болх беш йола ха стаж лоархІаш я, цІагІа къахьегаш бараш хаддаза балха тІа бола нах лоархІ, шоай ханнахьа царна лу профсоюзни отпуск, кхыйола льготаш. ХІанз укх сахьате юкъера лаьрхІача цІагІа къахьегаш барех хІаране бетта эцаш дола алапи 150 сомагара 250 сомага кхоачаш да.

Ши бутт гаргга ха я керда комбинат болх бе йолаенна. Мишта лел цун болх? Комбинат болх бе йолаеннача хьалхарча апрель бетта паччахьалкхен планагІа арахеца езаш яр 44 эзар сома маьха валови продукци, ваьал продукци маьхада яккха езаш а яр из. Цхьабакъда, хьалхарча бетта арахийцар бІаь эзар сома маьха продукци. Кхы а дикагІа къахьег комбината болхлоша май бетта. Хьалхарча тхьаь дийнахьа цар маьхала яьккхай 80 эзар сома маьха продукци. Гуш махкиллара, продукци маьхала яккхара бетта план шозза гаргга тІехкхоачашъяьй цар 20 майга кхачалехьа, хІаьта бетта планагІа йоагІачул 19 эзар сома маьха валови продукци арахийцай.

Къаьстта дика къахьег Казбенова, Таабиева нерте латтача пазата баракъаш дерий бригадай коллективаша. Юкъера лаьрхІача хІара сменагІа нормаш 125—130 процент кхоачашъю цар.

Б. КОСТОЕВ.

Халкъа тІахьожам

ПРОИЗВОДСТВА КХОАЧАМАШ — ТЕРКАМА ЮКЪМЕТТЕ

10-ча майга кхаччалца бІаьстан юкъера локомотивашкен локомотивни боахамтеи комиссиони хьажар хилар Грозненски локомотивни депо, мехкарча ерригача локомотивни депошка а санна. Цо лийрхІар — ахкан замалахьа хан-ханнахьа пассажираш дІа-юха кхувлилгеи мовкьаш дІа-хьа кхухьилгеи Іалашдар духьа локомотиваш дика кийчъелга.

Из ха халкъа тІахьожамхошта бехктокхаме я: ерригa локомотиваш кхоачамболлаш «ерзаяьйий», Локомотивий слесараша, мастераша, приемщикаша тепловозаш комиссега дІахьокха мишта кийчъяьй, дІаеннача машиний технически культурнии хьала оценаш йоагІача тайпара оттаергІйий?

Уж деррига хІамаш тІа хьожамхой терками да, хІаьта хьинар айдар, бехктокхам хайтар духьа хьалхарча дешка дежурнеш хьожабир. Цхьа ха аьнначa гІолла юкъ-юкъе рейдаш оргъя.

Цу дийнахьа тепловозашта ремонт мишта яьй а комиссега уж дІалуча хана малагІча хьала тІа я а хьожаш вар халкъа тІахьожама керттерча группа председатель ше, депо дикагІвола машинист Б. П. Селеджиев, цул тІехьагІа дежурстве хилар цун заместитель, депо технолог КПСС членалла кандидат И. Ф. Кожевников.

Ремонтни майдаш тІа латт ТЭЗ серех йолча тепловозий массехк сенци.

— Мишта дІадоладелар комиссонии хьажар? — хьаттар оаха Игорь Федоровичага.

— Юххьанца дика вІаштІехьдаьхадацар гІулакхаш, — жоп делар тІахьожамхочо. — Мел эш материалаш запасной оатхалаши вІашагІтехадацар. Цу гІулакхо тоъал чІоагІа новкъарло йир. Цхьабакъда, керттерча группа председатель юкъегІортарах аьттув баьлар: Болх беча юкъагІа кІеаиг-дукха метта доаладир гІулакхаш, цхьабакъда, бокъонца тоадала гаьна дар.

— Селхан мишта кийчъялар комиссега хьокхаргйола тепловозаш?

— Ши тепловоз яр дІахьекхараш. Бакъда, лакхагІа йола оценка-м аланзар царна, хІаьта а хьалхарча юкъига тоъаргІйолаш яр.

Грозненски локомотивни депо халкъа тІахьожамхой балхацара цхьа эпизод мара яц из. ХІаьта а по дукхахІамаш хьахьокх. Цхьан сагІорахьаре дог тийше хул: нагахьа санна халкъа тІахьожамхой юкъегІерта бале порядок нийсеи гІулакх вІаштІехьдьннен хургда. ХІана? ХІана аьлча, шоай балхе стиль хьалххагІе а дІахьекхай цар. Цхьанна бахьан теркал ца а деш юхателар тепловозаш дІахо тоаяйта. «Нагахьа санна моллагІа оатхал йоацаш йий? — ШоалагІа пайда эцаргболаш из юхаметтаоттае хьажа. Материалаш тоъаций? — Кхоe.» Ишта оттаду дош халкъа тІахьожамхоша. Оттадь а цаІеш, шоашкара масал гойт е цу гІулакхе депора говзанчаш оарцагІбоах.

Укх тайпара моттиг нийсъелар: ремонт а яь тепловоз араяккха еза ха юкъагІйоалаш латтар, хІаьта но пассажирски поезда графин толхае тарлора. ХІаьта из деррига а цхьа вІамига оатхилг — скоростомер бахьан долаш дар. Тишъенний аьнка брак яьй, хІаьта кердаяр складе хиннаяц. Кхы де хІама дац аьнна хеталора. ХІаьта а тІахьожамхошта корадир де хІама. Павел Иванович Вахтеней Анатолий Федорович Ширагиней — заготовительни цеха слесараша — массе оагІорахьара уйла йир: оатхал-м ловрхІаме майхий. Де хІама корадир юххера а. Тепловоз ший ханнахьа тоа а яь эксплуатаце дІаяхийтар. ХІанчул тІехьагІа новзамо хІама хала дац. Из моттиг яьчул тІехьагІа дена депо Іомабсшаб кхы а чоалханегІа йола оатхалаши уачашй юхаметтаувттае.

Депорча халкъа тІахьожамхоша дика Іомадаьд Л. И. Брежнева аьнна дешаш: энергетика мел лакхача темпашца дегІаккувле а, Йовхали энергии кхоелга дІахо а ерригача пачхахьалкхен лоархІамегІара декхар а долаш дус. ХІаьта из нагта дале, тІаккха энергоресурсаш кхоара дешашка хьежа веза хІара денна а массава а.

1980 шера 18 декабре халкъа тІахьожамхой комсомольски прожекторнистащца цхьана хьежар теплоэнергетически ресурсех пайда мишта эц. Гучадьяннар: чугІолла Іи лелача турбашкара Іи ераухаш моттигаш я, дика багаоттийтан йоахьакь яц депо коаналараш — цехера йовхал йов. Акт депо начальникага А. Н. Вареласага кхаьтар. Цу деша бехке болча болхлошца совещани а яь цІенхаштта ньамаьл хилар.

Араяха Іи шолагІча дийнахьа дІанъайлар, хІаьта аьхха бага а оттийташ йоахйир депо новнаІараш.

Кхы цхьаьнка масал а доаладергда вай.

Халкъа тІахьожамхоша Э. А. Григорьяна, И. Ф. Кожевникова, Д. Д. Каширина, керттерча группа председатель Б. Н. Селеджиев хьалха а волаш, техкар соахка шин бетта — октябрен нолбрси — хІара наькъа бахача хана энергоресурсаш мел йоаьяй. Гучадьлар, поездаш кийтъяца хилларах Грознерча станце йаьхкача хана сайца латтараш наькъашка уттаеча духьаленаштен сигналаштен хьалхашка сов дукха сецаракхи Іалальмате дукха совнагІа дизельни доатори электроэнергия йоаль хилар. Цу хьаькъекха тІахьожамхоша кадир Къулбаседа-Кавказски машинняйа локомотивни боахама служба начальникага А. Н. Кондратенкога, Грозненски отделено поездаш дІаюха хьежаеча отдела начальникига Н. М. Марахтановга, отделено локомотивни отдела начальникага Г. В. Мамиевга цу деша де доагІар делга деташ.

Цул тІехьагІа тоъал дика тоаделар гІулакхаш.

Шоаш гІоттадаь дош вІза чакхдаккхалца сатуяш бац халкъа тІахьожамхой. Из бакъдеш дола масал да Дербентерча станце яхача локомотивни бригадаша салоІаш хиннача цІенна дувзаденнадир. Антисанитарни хьала тІа хиннад из цІа, буфете бав бІайха нхача хиннабац. Халкъа тІахьожамхоша из гІулакх тоаделга дийхад город Дербентен Дагестански республиканск халкъа тІахьожама комитетий председателашкара. Махачкалински отделене кулгалхошкара. ХІама хиннадац. Цул тІехьагІа издаьд цар СССР халкъа тІахьожама Комитетага. ХІанз цІена, порядок я Дербентерча бригадни цІагІа, бувшараи салаІарал мел эша хьалаш вІаштІехьдаьхад. Чам бола даар кийчду буфете.

Ф. СУХАНОВ,
машиниськъа транспорта ветеран.

ТИША АЬШК ГУЛДЕ А ДІАДАЛА А ДЕЗА

Нохч - ГІалгІай АССР-а халкъа тІахьожама комитето даьча тохкамаш гучадаьхар республика юрта боахама министерства чуйоагІача цхьайолча совхозашен колхозашен тиша аьшк - дІадалара пачхахьалкхен план кхоачаш ца елга. ИттлагІча пятилетке министерства чуйоагІача 55 боахамах 39 боахамо тиша аьшк дІадалара план кхоачанъяьяц. Из бахьан долаш пачхахьалкхента 560 тоння гарга тиша аьшк дІакхаьчадац.

Тиша аьшк, Іаьржа металлаш гулдара, лоттадара, дІадалара оттаьь порядок телхаяр бахьан долаш НГІАССР юрта боахама министерства предприятешца 1978 — 1980 шерашка «Вторчермет» яхача объединене теха 8 эзар сом гаргга дола гІод техкад.

ИттлагІча пятилетке тиша аьшк доахкара планаш кхоачаш ца еш йисар Ачхой-Мартановски района «Самашкинский», «Лермонтовский» яха совхозаш. Веденски района Ленинен XX партсъезден цІерагІа йола колхозаш, Сунженски района С. М. Кирова цІерагІа йола колхоз, Надтеречни района «Терский», «Притеречный» яха совхозаш, кхыдраш.

Цунца кхьана министерства чудоагІачь боахамашка 1981 шера цхьоалагІа апрель хьатІакхоачаш 1000 тонн гаргга тиша аьшк Іайнадар. Дукхача боахамашка хьагул а ца деш, дІа-са кхесса дукха тиша аьшк улл центральни усадьбашка, кхашкарча станашка, наькъа йистошка. Из мукх дуъ, йоархІаш тІаьхье мичад ца ховш къайладоал.

ДукхагІйолча совхозашкен колхозашкен тиша аьшк сорташи классаци ец кьоаста ца деш вІашкатох, аьнна йоацача материалашца бІеху.

Тиша аьшк гулдара цІенхаштта дола кхоачамбоацараш да Наурски района «Терский» совхосе. Укхаза тишъенна комбайнаш, кхыйола юртбоахама техника соний беша гІолла дІа-са кхесса улл. Йоьхка йоаца оатхалаш когаш тІа а бетташ, льттах Іоккьайлахол. Аьшка отходаш цхьана хьагул а еш дІачутелац. Тишденна аьшк хьагулдеш а лоаттадеш а моттиг яц. ТІахьожамхой укхаза болча хана пачхахьалкхенна дІачу ца луш 120 тонн тиша аьшк дир укхаза. Совхозе гІолла приказ а теха, тиша аьшк хьагулделга а из дІаяулулга а цхьаннена а тІадилладацар.

Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхозе 30 тонн гаргга Іайнадар тиша аьшк. Тишъенна а морально къаенна а техника ший ханнахьа вІашагІа а яьккхе дІачулац. Иштта гІулакх да цу района Ленина цІерагІча колхозе а. Тишъенна а морально къаенна а техника укхаза мукх а юаш, тІа кхоале а поацаш латт. Цу тайпара дола кхоачамбоацараш да цу района «Путь коммунизма», «Червленский» яхача колхозашка а.

Тиша аьшк гулдеча цІенхаштта дола кхоачамбоацараш да из ший хан-хиннахьа дІачу ца телга. Цу гІулакхо автотранспортага лерттІа болх бейтац. Из цкъаза сеца латт, укхаза тоъаш ях лац. «Вторчермета» а вІаштІехьдаьлад заводашта шийханнахьа металлически бейдал дІакхаьхийта.

Тишъенна юртбоахама техника, оборудовани, инвентарь, инструкце яхача бесса, шера шозза списани е езаш я. Цхьабакъда, оттаь порядок телха а еш, дукхача боахамаша из шера цкъа мара баланса тІера дІаяккхац.

Белгалдаьккхача кхоачамбоацараша хьахьокх НГІАССР юрта боахама министерства шийна чудоагІача боахамашкара тиша аьшк гулделга а из пачхахьалкхенна дІалулга а диза хьа пе декхилга. Пачхахьалкхен дисциплина телхаераш цІенхаштта бехктокхаме оаш. Тиша аьшк мича, мел гулденнад хьожаш министерства хадданза тІахьожам лоаттабац. Шоаш детта приказаш мишта кхоачашду хьажац.

Тиша аьшк гулдара хІанз йолча системо чулацац керттерча фондий составн структурен, юртбоахама машинаши оборудованиц лелаира ха, юртбоахама балхаш чакхдахара сезонность, текущи а капитальни а ремонт еш дІадода металл.

Нохч-ГІалгІай «Госкомсельхозтехника» комитето тиша аьшк кьоастадара, из «Вторчермет» площадкашка дІауэзийтара эшаш дола техническн новкъостал дац НГІАССР юрта боахама министерствана, боахамашта юкъерча предприятешен организацештен. Тишъенна юртбоахама техника вІашагІъяккхара эшаш дола электрод, кислород, ацетон эшшача боареме хьахецац, иштта новкъостал дац автотранспортаца а.

Тиша аьшк гулдара кхоачамбоацараш да «Вторчермет» яхача объединене а. Укхаза тоъам болаш яц приемни пункташ. ТІехьарча пхе шера тиша аьшк гулдара план 12,5 эзар тонн дегІаенай, хІаьта приемни пункташ хьалха шоаш хиннараш мера яц. Цудухьа ца ховш хинна хІана дац НГІАССР юрта боахама министерства боахамашка республике гулдечох 40 процент гаргга тиша аьшк пачхахьалкхента дІачу ца луш уллилга.

Лакхе дийша кхоачамбоацараш дІадахара оарцагІ бовла беза юрта боахама министерства, «Вторчермет» объединене кулгалхой. Халкъа боахама чІоагІа эшаш йола бийдал хьагулъяра, из ший ханнахьа заводашта дІакхахьийтара новкъостал до а тІахьожам лоаттабе а беза.

Д. МИЗЯКОВ,
НГІАССР халкъа тІахьожама комитета штате йоацача отдела заведующи.

Доал ца хилара белгало

Ер сурт даьккхад «Металлически тара» заводе ков. Шоана цу тІа гуш я дукхача хана еха латта тайп-тайпара техника. Аьрдехьа латта автомашин кулгалхоша оатхал ца тоъаш латт йоах, хІаьта болхлоша дувцачох доал ца лоаттадар бахьан долаш цхьацайола оатхалаш лочкъаьь тІера дІа а йихьа йисай из. Бахьан бокъонца довза безам хуле, халкъа тІахьожамхоша дикагІа довзарга, бакъда, моллагІа дале а, цхь бетта из иштта лоаттаелга вІаштІехьа лархІа йиш йолаш дац.

ХІаьта юкъелатта автопогрузчики цун аьтта оагІорахьа латта «Беларусь» яха трактори болх ца беш цига «салоІаш йола» шу совгІа ха я. Цул совгІа, шин шера еха латташ цхьаьнха цхьа японски маркех йола автопогрузчик а я заводе, цхи тонн доал дола хІамаш хьалъайеш дІа-са кхахьа ниш болаш.

Царна эша оатхалаш Іалашъяра, тоха деза кулг тохара предприятера техническн служба болхлой лерттІа оарцагІбоахаре вІаштІехьъяккхa йиш яр тоаргьяр, нагахьа санна из де йиш еце, уж тишача аьшка аьнна дІаяуенна а, цаІ па дича дарсдац. Уж геттара мукхъарга укхаза хьежаш беце.

И. ПЛИЕВА сурт.

Металл кхом беш дІаахийта

Ленински районни халкъа тІахьожама комитето «Красный молот» яхача заводе 1980 шера ше хьожаш металлах пайда эцача дола кхоачамбоацараш гучадьхар. Завода кулгалхоша де дезар а даь, отходаш а йоацаш йола штамповка, пластмассах оатхалаш хьаелга санна йола керда технологически процессаш юкъейоалайир. Хьалха алюминех хьадеш хинна конаш, КЩ-00-011 яха пробкаш хІана пластмассах ю. Муфташ, цхьайола фекташ хьалха санна поковках а ца еш турбах ю. 1980 шера дикагІйолча методагІа 16 цІи йола оатхалаш хьаe йолайир. Цо торо елар 61,3 тонн металл кходе. Заводе металл складе лерттІа дІаоттадаь латт, кхьча организацешка дохкац.

Республикерча кхьча предприятешка, организацешка укхаза санна дика дац металл леладара гІулакх.

Масала, «СевКавсовхозмонтаж» яхача треста СПМК-661 (начальник нов. М. З. Боров) ца йоагІача дІаухийт болата турбаш. Ачхой-Мартан яхача юрта СПТУ лаьрхІа напорни коллектор хьаеллаш дІаахийта езар диаметр 250 мм йола асбоцементни турбаш. Проекта авторга а ца хоатташ укхаза дІаяхийтай диаметр 273 мм, 325 мм йола турбаш, цар йовхан 2100 погонни метр я.

«Главнефтемонтаж» чуйоагІача СМУ-8 а доал дац турбаш, металлоконструкцеш, оборудовани лелаяра. Малгобек - Вознесенская яхача моттиге серниста мехкадаьтта хьагулдара а из дІаахийтара а эша объект хьаллеш во лелаяьй 70 эзар сом мах бола тайп-тайпара оборудовани. Пхи бутт баьккхаб 1600 метр дІоахал долча мехкдаьтта дІаухийтача провода изолици а яь ора чу Іочу ца юллаш. Из бахьан долаш турбаш чІоагІа мукх йиай, даьккха дукха ха йоаккхаш лаьттача ор чу йост а хий а тухад.

Лакхе латтача организаце СМУ-8 кулгалхошта хоадамболлаш задани еппаш проект а турбаш а кхое аьнна, металл хьаахара а из доадаре а учет лелаьяц. Управлене производственно - техническн отдело нормагІа йоагІачул кІезигагІа турбаш йоаю яхаш ядеш хинад, иштта металла кхом бу яхаш бакъдоацар дувцаш хинад.

Цул совгІа, М-29 яхача форма тІа кулг ядеш хиннадац цу организаце кулгалхоша. Укхаза пайда эцаш хиннабац министерствас лелаяш - тохкама организацеша металлопрокат, турбаш кІезигагІа йоаяра телача хьехарех, ловрхІаш хиннац хьахула отходаш, царех пайда ийца бац. Турбаштен металлопрокаташтен телаш йола заявкаш хетаргахьо уттаьяьй. ХІара шер-шера шоашта эшачул совгІа материалаш хьесхаш хиннай. СМУ-8 производственна базе нормагІа йоагІачул совгІа хиннай тайп-тайпара диаметраш йола турбаш. уж бухгалтерски учете лаьттаяц. Турбаш мукхъоаргйоацаш яьда еззача бесса дІаоттаь яьдаяц, уж нов мел да дІа-са кхайса яьдай.

Укх тІеххьарча хана халкъа тІахьожама органаша дукха хьахараш дир республикерча промышленни предприятешка, гІишлон организацешка. Цар техкар металлически турбаш, оборудовани, материалаш мишта лелаю, царех мишта пайда эц.

Масала, Старопромысловски района халкъа тІахьожама комитет хьажар СМУ-2, СМУ-3. «Грозтрубопроводстрой» треста УПТК металл кходара фу ду. Техкача гучадьлар турбаш, металлическн конструкцеш, изделеш укхаза геттара во лелаелга. ДукхагІа йола турбаш, металлически изделеш лаьтта кІал мукх а юаш йоахкар. Тайп-тайпара йола материалаши оатхалаши ара Іокхайса яьдар. Аьшкабетонни Іоакъаш юкъе йилла хІама а йоацаш хьалъеттаяр. уж йохаш йоагІар.

Ледае еззача бесса ца лелаь мах бола хІамаш лархІа хала яр, къоал де безам болчоа лочкъае а атта яр. уж талхаш йоагІар.

Комитето гучадьхача кхоачамбоацарех лаьца «Грозтрубопроводстрой» тресте гІолла приказ яздир. ГІишлоп материалаш, металлически, аьшкабетонни изделеш бокъо йоацаш во лелаярах строги выговор елар СМУ-2 начальника Тарамовна, СМУ-3 начальника заместителa Андреевна. Кхьча гІулакхерча наха а чІоагІа бехк бир.

Кхьча организацешка а предприятешка а гучадьлар турбаш, оборудовани, материалаш лелаеча цІенхаштта кхоачамбоацараш долга.

Иштта, «Грознефть» объединене чуйоагІача бурув деттача балхай Горячеисточненски управлене бурув детта турбаш шоай боарамах йолча стеллажаш тІа яьдацар. Цхьана яьдар цІена турбаш а брак яьраш а. «Грознефть» объединене ПМК участке турбаш вІашкайийтта яьдар, уж малагІа тайпара я къоастаде хала дар. Иштта турбаш вІашагІъйийр Старогрозненски, Грозненски, Октябрьски УВР, «Октябрьнефть» НГДУ.

Халкъа тІахьожама комитеташа гачадаьха кхоачамбоацараш дІадоалаш цхьадола балхаш даьд «Грознефть» объединене предприятешка. Уж кепатеха хиннад «За нефть» яхача дукха тираж йолча газета тІа.

Халкъа тІахьожама комитеташа гучадаьха кхоачамбоацараш дувцаш йола материалаш коллективашка йийцай. 1980 шера ноябрь бетта цу дешах лаьца боагІаш бола соцам баьб КПСС Нохч-ГІалгІай обкомо а.

Халкъа тІахьожама органаша хадданза болх бу предприятешка, организацешка кхом а беш металл дІаахийтаре, из доагІача бесса леладайтара.

И. БАШИРОВ,
НГІАССР халкъа тІахьожама комитета штате воаца инспектор.

Доазол дехьара

Къулбехьенафрикански къахьегамхошта мутІахьа хилара митинг хиннай мозамбикски столице Мапуту. Апартендаьнен расови дискриминацеиен духьала къовсам лоаттабеш болча ЮАР къахьегамхой оагІув массе оагІорахьара хьаллоацаш хьадоагІа Мозамбика халкъ, аьнна ФРЕЛИМО парте ЦК члена А. Макаму. Митинге къамаьл даьча ораторашa чІоагІа эгІазбаха харцахьа лаьрхІар Преторе агрессивни никъ, масала Мапуту йистерча моттигашка Матулук мозамбикски туристически центре Понту ду Оуруя раскетеки воснциня чухьелхар. Уж зуламе аннеш, белгалдаьхар цар, ЮАР-а шийна чурча телхача гІулакхашта тІера теркам юхаберзабе лерхІаш еш я аьнна.

СУРТА ТІА: митинг йолча хана.

ТАСС фотохроника.

АПН корреспонденташа хоамаш ду

ШИН ШЕРА ІАЬДАЛА КЕРТЕ

Іаьдала керте латташ даьккха ши шу кхоачамболаш ха я хоржамаш долча хана парте тІанйдаь декхараш правительства реальни политике мел моттиг лоац хара. Британаш чІоагІа теркам тІабахийта хьожаш ба, 1979 шера май бетте шоаех дукхагІбараш раьза хинна тІанйдаь де лерхІаш хинна хІама ахвачашде дезаш йолча госпожа Тэтчергара дІадахача шин шера шоашна кхьчар фуд. Лохе доаладаь цитаташ консерваторий хоржамашта хьалхарча манифеста тІара хьайийна да. Бакъонца латташ долча гІулакха иллюстраци ю документальни фактаицен англичанашта шоашта хетарашцен.

...Консерватични правительства хьалхара гІулакх хургда экономика эргайоаккхаш хувцар... Уж да тха декхараш.

Инфляци юхеттар, профсоюзий бокъонаштен декхараштен юкъерча нийсача баланce чотах вей экономически общественни захар тоадар.

Дерригача экономически хьокхамаша тешал ду: торе правительства кулгал а деш Британе экономика дунен шоллагІа тІом чакхбьинначул тІехьагІа ше цІакхха а ца лохъеннача бесса лохъенна хилара. Кризис лакхлуш деце а, дукхьал дІадахача шерре а промышленни производства боарам лейбористаша йитача тІехьален хьокхамел 6,5 процент лохагІа хинна хиларах. Инфляце темпаш цхьан юкъа 21 процентага кхаьчар — тІом дІабаьнначул тІехьагІара рекорд! Электричества мах хьалхагІа 17 процент лакхдаьдар, хІаьта цул тІехьагІа кхы а 10 процент тІатехад. Цунца цхьана дукха а дукхагІа тела дийзар англичаний газах телефонни бувзамахи а.

«Профсоюзий бокъонаштен декхараштен юкъера нийсхон баланс» лаха еза яхаш бахьаш а доахаш ниа бола атака йолайир правительства профсоюзни пергІатонашта. Правительства тІанйдах забастовкаш яра йолча болхлой бокъонашта духьал лердадь дола «Закон о запятости». Доазув оттадаьд эгара хьалха забастовка ераша предприятешта пихеташ уттадари солидарноста забастовкаш ярах.

Британски тред-юнионий конгресса президента Теренс Паррена хет: «Правительства моттийта кхайкаду гражданскн пергІатонаш нийса лелае еза яхаш, хІанн аьлча, ше цхьанена тІехьа цоллагІъяр йолаш дІайоах по уж пергІатонаш».

Хьаьнала хьегача къахь тела боагІача тайпара мах тергбола, толама бе боагІача бесса мах бергбола, хІаьта экономика дегІаяро керда балха моттигаш хьергІйола хьал юхоттадир.

Тохаь иттлагІча шерашкара кризис хиннчул тІехьагІарча хана дукхьашха тІехьбаьннаб Англе бе болх боаца нах шин миллионали ах миллионали (2 миллиони 517 эзаря 958 — официальни данееех апрель чахкболаш), уж хул мехка бахача болх булургболча нахах итт процент. Бе болх боацараштa телача пособека аргІана латтарашта хІара 20 секунд массаза йоал цхьаццa сагІ тІакхет. Цу трагеде хІамма а шин йоаккхаш яц «сов бола нах тІа ца беттабалийтара цхьаккха а де ца гуташ йола консерваторий правительства. Цул совгІа, массанена бе болх боацаш эттача хьалах пайда а эцаш, из гІерт хІанз болх беш бола нах алапеска доазув оттадера духьала ца боалийташ соцабе.

Британски тред-юнионий конгресса экономически комиссе председатела Девид Беснета хетар:

«Тахан хайнад хуламта кхоачаш гІалат йолча торе стратегех дола бакъдар. Тха йиш яц промышленноста бІарча доакъош хІалакъхулача хана юстара а даьнна из хІама луш латта. Сона хоз хьатІадоагІача шера бе болх боаца нах кхь миллионаца кхоачаргболга. Из геттара укзар хІама да».

Образоване дикал лакхъяре социальни службай мизан къабекхараштa, цамогашбараштa, дувчоан дувхачоан вІалбисараштa гІо дара тІадерзадар.

Торега Іаьдал кхьтача хьалхарча шеррехь социальни программана йола пачхахьалкхен расходаш 4 миллиард стерлингий фунт лохйир. Школьни ведомства бюджет дукхьал 1981 шера хьалхагІа 200 миллион стерлингий фунт лохйир, тІаккха кхы а 139 миллион. 1980 шера сентябрь тІаккховчаш балха моттигашта 50 эзар тІеральар (14 эзар хьехархой 35 эзар совгІа саг школа кхоадола гІулакхаш деча персоналахи). Цу тайппара, Англе хьехархой кІезиглуш ба, амма совбувл геттара кІезига дийша нах.

Цу деррригнел совгІа, школа гаьна-гарга хилар ца а лоархІаш, дешархошкара автобусах боахаргбола мах лакх а беш цхьатарра оттабе лаьрхІар правительства. Нагахьа санна цу дерригена учебникаши школьни завтракаши мах деза хилар а тІатехача, тІадоагІа хІама кІезига долча дезалий шоай дукхагІа дола алапи берашка дешийтарга дІаахийта дезарга.

Госпиталаши поликлиникаши я торе политика Іетъяраштa юкъе. ХІанза нахІеьнкхай сий доаца статистика: 800 эзар совгІа сагІ ве больнице дарба дайта аргІа хьа ца кхоачаш вагІаш. ЧІоагІа кІезигдаьд моттигерча Іаьдалаша къабеннарий, цамогашбарий, инвалидий заведенешка дІаухийта ахчаш.

Лондонерча къаьнача наха долча цІагІа яхача 80 шу даьннача Руби Вистона хетар:

«Айса дуней тІа мел аькхача хана уйлаш консерваторе йолаш хиннай со. Аз кхана тессар миссис Тэтчера тІехьа, хІаьта гІулакхаш тоалургда аьнна хеташ а яр со. Амма, тхо дерригаш а ара а даьха улица тІа дІахеца лерхІаш ба».

Британе оборона чІоагІъяра укх тІа-тІа кхерамегІа кулаш латтача дунен тІа доазал врахьара воай хьаштеш лорадара вовй союзникашца цхьана гІулакхаш леладера.

Нагахьа из заявленеш нийсагІча а массане кхетабергболча а меттала лакхача, къаьста гуш хургда торе харжархошта юххьанца денз гера хьаделга сов синде аьнна дош денна хилар. Из товар харжархочунга «дохка» вІаштІехьдаьннад хьалхагІа из «советски кхерамах» долча довцарашца ноб йоеш кхеравар бахьан долаш. Алхха из я хоржамашта хьалхарча манифеста консерватораша хІама юхе ца дуташ кховташъяь пункт.

Мехкан экономика моцалла а юкш, 12,274 миллион стерлингий фунтагa кхоачеш оттаяьй Тэтчера кабинето 1981—1982 шерий тІема бюджет. Цу цифро дІалоац мехка валоеи къамаь продукта 5,2 процент — из я США-гара дІайиккхача НАТО эгара лакхагІа йола процент.

ТІема программашца дувзаденна мел долча дешашта хьалхие торе правительстваге и Малхбузе Европе. Из хьалхарбарашца раьза хилар Англе 160 американски «ткъамаш дола ракета» дІанийсъе. Цо массанел хьалхьаьннад из наступательни герз дІа мича оттадерга. Иштта решени тІанйцай торе кхы а 6,5—7 миллиард стерлингий фунт хин кІалхарча ядерни флота модернизаци ярга дІадахийта.

Консерватораша фукха яхе а, цу ерригача тІема кийчонаша чІоагІъяц мехка оборона. Цул совгІа, Британех американски йоккхагІа йолча атомни базаех цаІ а еш, цунах юхатохача ядерни хІаманна доза хьежорг ду. Дунен тІарча лаьттах 0,18 процент лоацаш болча мехка из ше-шийна тохар ю хІама да. МалагІча гІуланга тІасттабу торе цу тайпарча йоккхача энтузиазмаца миллионаш болча англичанашта селла боккха кхерам? Машинистий кочегарий вІашагІкхийттача профсоюза генеральни секретара Рей Бактона хетар:

«Тахан британски правительство чІоагІа сеготдеш я дІадаьнна хІама дагадовлаш, хІаьта, хетаргахьа, тха мехкага империалистически роль юхаккхачийта гІерташ а я».

Иштта да хоржамашта хьалхарча хана торе тІанйдаь цхьадола декхараш тахан Британе латтача гІулакхашца нийсдича хьелхашка отташ доала сурт. Мишта нах бе бесса цун?

Премьер-министра хетар:

«Мехка цхьаьнц тайпара деморализаци а ца еш, оаха кхоачашду хоржаш тІанйца декхар».

Хьега мегаргболаш дола шоаш шоеех тешар да. Цхьабакъда, англичанаш, дукхагІа бараш, кхыча тайпара хеташ ба. Дукха ха йоацаш даьча хаттарашa хьахьокхача бесса, цун мехкахоех 57 процент бараш премьер-министр йолаш цо леладеча гІулакхашта чІоагІа раьза боацаш ба, хІаьта 62 процент нах ба гІулакхаш дІахо кхы а вогІа хурга аьнна хеташ. Амма хала да, кхы а вогІа хилча уж мишта хургда ха.

Владимир СИМОНОВ,
АПН соб. корр.
Лондон.

ВЬЕТНАМСКИ ЛАКА МИНИАТЮРА

Лака миниатюрий искусство вай эра хьахилалехьа денз йовзаш я. Тропически тІаьдача климата дукхьала оттара, из тІахьенха хІамаш дукхача бІаьшеренешка ца талхийташ хилийтара йола мехке свойстваш йолаш да лак. Дукхача хана дена цунах пайда ийбаьб, масала, культовни фигураштa консерваци еча хана.

Тахан из кьаьнара гойтал лелаю берригача мехка дукхача артелаша. Миниатюрий сюжеташ — Вьетнама ший тайпара Іалам, кхотамукъален къовсам, халкъа быт, социалистически республика кердал... хьахьокхаш я.

(АПН).

ФУТБОЛ

ШОАЙЛА ТАРА ЙОАЦА ШИ ТАЙМ

Тlехь - тlайоагlача хана бlарг ма хилба ала дог отташ дика дlайолаьй «Терекo» укх шерара футболах йола 44 чемпионат. Дlаяхача яхе туре дикъ ловзар чакхдаьккхад цо котало а йоаккхаш, хlаьта цхьа вlашагlкхетар дисар цхьаккха команда кот а ца йоалаш, шоайла ши очко цар цlа а екъаш (вайна малхара из дар Волгоградерча «Ротора» хиина ловзар).

Пхелагlча туре Серго Орджоникидзе цlерагlча стадионе вай футболисташа тlайдар Волгоградера «Салют». «Терекаца» хиина ловзар довцаш турнирни таблице из команда йр йийтталагlча моттиге. Цу гlулакхо а дика гучадоаккхар ловзара говзал меттел, таханара турнирера хьал а цу командай цхьатара доацилгеи хьалхашка лаьтта деккараш а тайп-тайпара долгеи. Вlашагlкхетар дlадолалушше а хьаьшиой коанаlараш чухьийддар фусамдай, ловзара шоллагlча кхоалагlча минуте саьгlара бургац тоха боккъо а йоаккхаш.

Цул тlехьагlа, дукхагlча дакъе, вай футболисташ хьаьший доазоне ловзаш хиннабале а, цар коанаlарашка бургац чутоха вlаштlехьа ца доалаш бисар уж. Иштта даге, lаяхе сакъердаме йоацаш чакхъяьлар ловзара хьалхара тайм. Счет 0:0 йолаш салаlа бахар футболисташ. Гуш дар цу тайме болхьцнянашта гучадаьнна кхоачамбоацараш тренераш а ца гуш диса хила йиш йоацилга, шоллагlча тайме уж ца хиннйта а, ловзара сурт хувца а цар шоай футболисташта хьехар дергдолга. Къаьстта цу гlулакха бекъ тохкам тlабомар цlерагlа ловзаш йолча вай «Терека». Цудухьа салеlа арабоалаше а «Салюта» коанаlарашта сихбенна тlагlерта баьлар вай футболисташ. Хьалхарча тайма тара доацаш сакъердамеlеи хозагlеи дар ловзара сурт. Гуш дар, хlанз-м бургац чу ца техача фусамдай lергбоацилга. Укх тайма йиъулагlча минуте цар из аьттув а баьлар. Из гlулакх вlаштlехьдаьлар вай футболиста В. Ванина. Счет 1:0 йолаш котало вайгахьа а йолаш дlадоладелар ловзар. Цу бургацо кхы а чlоагlагlа айдир вай футболистий дог. Сихделар ловзар. Хьалхара бургац чутеха цхьа минут йоаллаше а хьаьший ираш хиларах юсаш саина цар коанаlарашка чу ца йоалаш йисар вай футболисташа техаа цхьаькха бургац. Цхьан юкъа бехар хьаьший, цу гlулакхо кхы а чlоагlагlа дог айдаь сихагlа ловза болабелар фусамдай. Ловзара 55 минутах «Салюта» коанаlарашка хоза бургац чутехар «Терека» капитана Хохленко Олега. (Укх сезоне Олега чутаха йиъулагlа йола бургац я из). Котало дlагlоагlъе бесам болаш ши футболист хийцар вай тренераша. Цул тlехьагlа а массехаьаза аьттув баккха торо йолаш бар фусамдай, цхьа-шии ира моттиг оттайир хьаьшаша а вай коанаlарашка. Вакъда, цунах хlама хилиэзар.

Иштта счет 2:0 а йолаш кот а баьнна цlаьхха а ший аьттаве ши очко дlалайир «Терекo». Цу котлоно дlачlоагlдир из лидер хилар.

Цу дийнахьа кхыча командай хиина вlашагlкхетараш чакхдаьннед иштта: «Динамо» (Мх.) — «Авангард» — 1:0, «Ростсельмаш» — «Ротор» — 3:1, «Уралан» — «Спартак» (Тмб.) — 0:0; «Торпедо» (Тг.) — «Атоммаш» — 3:0, «Волгарь» — «Торпедо» (Влж.) — 2:1, «Спартак» (Н.) — «Дружба» — 1:1, «Машук» — «Цемонт» — 2:0.

Цу туре ловзаш ядар Липецкера «Металлурги» Орелера «Спартаки».

Вай футболистий ергlалара вlашагlкхетар тахан да. Из ловзар да Курскерча «Авангардаца».

В. АБАДИЕВ.

Хирургеи клинически медицина кхыча разделацкеи цlий чудеттилга шерра юкъедоаладаро цlийна меттел эша искусственни заменителаш леха езача кхочадаьд гlулакх, хlана вьлча, донорства доазонашка естественни цlий кийчдара торонаш из ца талхийташ ловттадера ханаши геттара кlезига йолаьдаь.

СССР Iилмай Академе биологически физика Института (Москвала юххерча Пущино яхача городера биологическа тохкамий Iилман центр) тайп - тайпарча органически соединеней эмульсей ларда тlа цlийн заменителий керда тайпаш хьадара болх беш ба.

Цlийн заменителашта меттa дlаотта йиш йолаш дуккха свойстваш йолаш я уж эмульсеш: химически инертность, дукхха кислород дlаюха кхахьа могаш хилар.

70 процент хилал цlий искусственничуца жlалешта хувцаш еш йола эксперименташ толаме чакхъяьл. Хlана болх беш ба зе дергдоацаш йола инертни эмульсеш лохаш, цар рецептураш оттаеш.

СУРТА ТlА: цхьа шу хьалха Михив Ладеи яхача жlалешта 60—70 процент цlий искусственни эмульсеца хийцадар.

Х. ХРИСТОФОРОВА сурт. ТАСС фотохроника.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

23 май

С. М. Кирова цlерагlа культуран салаlарен парк. 10.00. Книжкай цlей торжественно хьаделлар. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. «Са Нохч - Гlалгlайче» яха радиоконцерт. 10.00. Книжкай базар. 10.00. Баьццара театр. Нохч - Гlалгlайчен лаьрхощеи поэташеи вlашагlкхетар. 16.00. Кинолектори. «КПСС XXVI съезд. Масе оагlорахьара сат дегlавар» яхача темах йола лекци. 17.00. Профтехобразованс управлене художественни самодеятельноста концерт. 20.00. «Машар хилба хьа цlениe!» яхача темах йола кинофестиваль.

Н. К. Крупская цlерагlа культура Дворец. 13.00. Йоккха зал. Болх беш я «Кагирхойн закони» яха халкъа университет. 15.00. Читальни зал. «XI - ча пятилетие машинашъя транспорт» яха книжкай выставках йола беседа.

Л. Н. Толстой цlерагlча Нохч - Гlалгlай паччахьалкхен университета культура Дворец. 16.00. 3 корпус. Йоккха зал. Интернациональни доттагllеи визит. Город Каспийскерча Октябрьски революце 50 шу дизара цlерагlча культура Дворца художественни самодеятельноста коллектива концерт. «Велававлар — цlенхаштта гlулакх да» яха театрализовании представлени. 16.00. 1 корпус. Зlамига зал. «Сага псинхика могашдар. Мифаши долаш дари» яха устни журнал.

В. И. Ленина цlерагlа культура Дворец. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 11.00. Болх беш да «Фаьлг болча хьовшалгlа» яха берий кинотеатр. 12.00. «Ленински наькъагlа коммунизма котталонга» яхача книжкай выставках йола беседа. 19.00. Кагирхой салаlара сайре. 20.20. Баьццара театр. Гойтаргда юхагойташ дола фильм.

24 май

С. М. Кирова цlерагlа культуран салаlарен парк. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00, 14.00. «Комсомольцаш сатем боаца деташ» яха радиоконцерт. 16.00. Кинолектори. «Нохч-Гlалгlайчен комсомол» яхача темах йола лекци. 17.00. Баьццара театр. Нохч-Гlалгlай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт.

Н. К. Крупская цlерагlа культура Дворец. 10.00. Йоккха зал. Берий художественни самодеятельноста отчетни концерт. 13.00. Болх беш да «Къона ленинец» яха берий кинотеатр.

В. И. Ленина цlерагlа культура Дворец. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 11.00. Болх беш да «Фаьлг болча хьовшалгlа» яха берий кинотеатр. 12.00. «Ленински наькъагlа коммунизма котталонга» яхача книжкай выставках йола беседа. 19.00. Кагирхой салаlара сайре. 20.00. Баьццара театр. Гойтаргда юхагойташ дола фильм.

ФЕ ХИЛА

Наькъагlа лелара Правилай 15.5 пункте дlанадаьд: «Аьрдехьа дlахьовзача е юхахьовзача хана рельсаш тlа йоацача транспортни средства водителa никъ бала беза из сайна болча наькъа тlа духьала йоагlача е аьттехьа дlахьовзача транспортни средствашта».

Цхьабакъда, Наурски районе Ленина цlерагlча колхоза доалахьарча КамАЗ № 15-24 ЧИГ яхача автомашина водителa А. Т. Зайцева Аргун—Грозный наькъагlа водаш Петропавловски станицагlахьа дlалесташ гола тохача метте ший вийссача наькъагlа йоагlаш хиина легковой автомашин чакхъялийтаяц. Автомашинаш вlашкекхийттай. Легковой машина чу ваьгlача пхе сагах 4 вийнав.

Наькъашка хатараш дукха хул ГАИ боххлошкахьара кулгалхой оагlонгахьара тlахьожам боацача колхозийи совхозийи территорешта.

Гудермесски района «Новогрозненский» комсий совхоза территоре тlа догlа дехкача дийнахьа силосни кlоагашта юхе гlолла тlехволаш машин юхакъовла ца а могаш царех цхьанне чу вахав ЗИЛ-157 яхача автомашина водитель В. Дагиов. Нагахьа сайна водитель ие дукха лоза ца веш висавале а, цунна лалла ваьгlа лассаяир цигтача вешав.

Вайна къаьстта а бохам беш гlулакх да наькъашка берашца юзаенна авареш дукха хулаш хилар. Соахкарча ханаца вийсйича 2-зза дукха гlа хиинай авареш.

Цу деша 20 мае хиина хlама дувцаргда вай.

Назране Московски улицагlа воагlаш хиинача «Жигуле» водителa Н. М. Дедзишева машин тlатехай велосипеда тlа а вагlаш воагlаш хиинача Марциев Бек Хана, № 3 йолча юкъерча школа 4-ча классерча дешархочоа. Кlаьнк 11 шу мара дала хиинав, хlаьта даьнна, шоаш цуина велосипед эначa хана, уйла ньяц цо из хехкаргйолча моттига, цудухьа наькъа тlа хатар хиинад кlаьнка дайн наьнсн бехкагlа.

Иштта г. Грозерча № 26 йолча школала юхе машин тlатехай 10 шу мара далазза йолча Х. Джукуровала, хlаьта йиниг кегъяь ност а йолаш больнице йихьай.

Дlадахача кlирагlа (14 маера 21 мае кхаччалца) республика наькъашка 12 аварий, 6 саг ве а вуви, 12 сага чоенаш а ей.

НГlАССР МВД ГАИ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

КАГИРХОЙ ТЕРКАМГА!

НОХЧ-ГlАЛГlАЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ МУЗЫКАЛЬНИ УЧИЛИЩА ДlАКХАНКАДУ 1981 — 1982 ДЕШАРА ШЕРА УКХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕХ ДЕША ДЕШАРХОЙ ДlАЭЦАШ ХИЛАР:

Фортепиано.

Мерз боалла инструменташ — чlондарг, альт, виолончель, контрабас.

Духовой инструменташ — тромбон, труба, валторна, гобой, кларнет, флейта, кхыяраш.

Халкъа инструменташ — дечи-пондур, атух-пондур, баян, домра, гитара, балалайка, кхыяраш.

Хоровой дирижировани.

Илли даккхар.

Музыка теори.

ДЕШАРА ХА 4 ШУ

Укх специальностех: хоровой дирижировани, фортепиано, мерзаш долеи духовойн инструменташ, халкъа инструменташ, музыка теори — деша дlаоттара музыкальни школа чакхъяьккха хила веза.

ЭКЗАМЕНАШ ДlАЭЦ 6 ИЮЛЕ ДЕНЗ 20 ИЮЛЕ КХАЧЧАЛЦА

а) специальность;

б) сольфеджион музыка теории;

в) эрсий мотт (диктант), бlарчча юкъера йоацача школа программагlа эрсий мотти литературен (дагахьа);

г) юкъерча школа программагlа эрсий мотти литературен (сочинени), СССР истори (дагахьа).

Училище дlаяца аьнна директора цlерагlа цаl йолча формагlа заявлени хьачулу 1 июне денз 5 июле кхаччалца.

Заявленеца хьачудала деза документаш:

1. Бlарчча юкъера йоаца школа чакхъяьккхара дола тешал, е юкъера школа чакхъяьккхара дола аттестат (подлинник).
2. Могаш хиларах йола медицински справка (№ 286 йола форма).
3. Къахьегама книжка тlара выписка.
4. Диъ фотокарточка (3x4 боарам болаш).

Деша дlаотташ луш йола экзаменаш кийчъяра деррига предметех консультацеш хургья 25—30 июне.

Ца кхетар хетта йиш я укх адресагlа: г. Грозный, В. Терешкова цlерагlа улица, № 2. Телефонаш 3-36-67, 3-58-93.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 МАЙ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».

8.40 — Iуйранара гимнастика.

9.30 — Грузе халкъара Паччахьалкхен академически заслуженни ансамбла концерт.

11.15 — «Дай-нонай, шоана!».

11.45 — «Москвичка» яха телевизионни клуб.

13.15 — «Спортлото» 21-гlа тираж.

13.25 — «Керам боацаш дlа-мавалар».

13.55 — «Салаlад» яха халкъа творчества телевизионни программай 4-гlа Дуние халкъашта юкъера фестиваль. Финлянди.

14.20 — Кердадараш.

14.45 — Мультфильм.

15.05 — «Бlаргагlудар — тешаккхадар».

16.05 — Поколений Еррлгаьназие VIII слет дlаяьовлар. «Искусства мастераша — берашта» яха концерт.

17.05 — Политически обозревателa Л. А. Вознесенски беседа.

17.35 — СССР халкъа артиста О. Басилас дакъа лоацаш дола «Дlахьача дикой хозал» яха фильма - концерта премьера.

18.05 — «Переменa вехьа — Испани» яхача телевизионни документальни фильма премьера. Автор а передача дlахьор а — политически обозреватель А. Потапов.

19.00 — Футболагlа йола СССР чемпионат. «Динамо» (Киев) — «Динамо» (Тбилиси).

21.00 — «Ха».

21.45 — Грузе Советски Iалашвгта а Республика Коммунистически парти вlашагllеллаz а 60 шу дизарга. Грузински ССР искусства мастерий концерт.

22.45 — Художественни гимнастиках йола СССР чемпионат.

23.30 — Кердадараш.

9.25 — Дlакох Б. Феоктистов (балалайка).

9.50 — «Гургадбетта саьхьт».

10.00 — «Советски Союзе гlулакх дею ва!». Пограничника Дента.

11.00 — «Умалаlено». Iилман-популярни программа.

11.45 — «Iуйранара почта» яха музыкальни программа.

12.30 — «Илман техника». Киножурнал.

12.30 — «Музыкальни киоск».

14.00 — А. Цагарели. М. Горьки цlерагlча Ленинградски академически Доккхача драматически театра «Хануми» яха фильм-спектакль.

16.20 — «Кинопанорама клуб».

17.20 — Советски гимнастиках йола Европа чемпионат. Ригера передача.

18.00 — «Дуне халкъашта юкъера панорама».

18.45 — Пограничника Дента. «Начальнахьа Болгун» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. «Мы наш, мы новый...» яха хьалхара фильм. 1—II серех.

21.00 — «Ха».

21.35 — Футбольни обозрени.

22.05 — «Йоккхача симфонически оркестра саьхьт».

23.30 — Кердадараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».

8.50 — Телевизионни документальни фильмай программа.

9.20 — «Музей дуне халкъашта юкъера 2а».

10.00 — «Гоэза куагаш».

10.30 — «Салаlад» халкъа творчества телевизионни программай дунен халкъашта юкъера 4-гlа фестиваль. ЧССР.

11.00 — «Буратино лелада тамашийна хlаманаш» яха мультфильм.

12.25 — «Дай-ноаной, шоана!».

12.55 — «Самукъане кагирхой». Кагирхой программа.

14.00 — «Дийнача хlамай дунен тlа».

15.00 — «Гаьнара а шаера а валав».

15.45 — «Цlаьхьаьза а говрий хьаькехьа» яха телевизионни документальни фильм.

15.00 — «Гучахьара наьмарьа». Передачe дакъа лоацам ба: КПСС Курганской обкома хьалхара секретарь Ф. К. Князев и КПСС Новгородской обкома хьалхара секретарь Н. А. Антонов а.

16.30 — «Омега вариант» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. III сери.

17.45 — Т. Хренников. Хьалхара симфони лакхачаш Карельски телевиденен радион симфонически оркестро.

18.05 — «Театральни вlашагlкхетараш».

19.20 — Спортивни программа: «Баскетболагlа йола СССР чемпионат. Кхалнах. «Спартак» (Московски область) — ТТТ (Рига). ЦСКА универсальни спортивни залера передачa.

20.00 — «Бийса даьхьала хийла шун, бераш!».

20.15 — Художественни гимнастикагlа йола СССР чемпионат. Киевера передача.

21.00 — «Ха».

21.35 — «Iаьа чов» яха художественни фильм. Шоллагlа сери.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».

9.05 — «Шахматни школа».

9.35 — «Вай сений беш».

10.05 — И. Брамс. Соната.

10.35 — «Эрсий къамаьл».

11.05 — «Медея». Фильм-балет.

12.15 — «Iнамди вахар».

12.15 — «Iуйранара почта» яха музыкальни программа.

13.20 — «Теремок». «Дикагlа хьан фаьлг ба» яхача конкурса хоадамбеш йола передача.

13.50 — Берашта дола мультфильм.

14.00 — «Хьаькьал ца хилар» яха документальни фильм.

15.00 — Байдаркаш а каноэ а песках хьоктем хихара йола дунен халкъашта юкъера иэь.

15.30 — Останкино концертни студера передача.

18.00 — Футболагlа йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Кубань» (Краснодар). Шоллагlа тайм.

18.00 — Футбола СССР чемпионат. ЦСКА — «Кубань» (Краснодар). Шоллагlа тайм.

19.00 — «Саги закони».

19.30 — Концерт.

20.10 — «Бийса даьхьала хийла шун, бераш!».

20.30 — «Ийсарое» (ингуш меттала).

21.00 — «Ха».

21.45 — «Iаьа чов» яха художественни фильм. Хьалхара сери.

24 МАЙ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».

8.40 — «Зарядка в дlоатта».

РАДИО

23 МАЙ

6.40 — «Жа лергаш латта». Репортаж (ингуш меттала).

6.55 — Хоамаш.

7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.

7.23 — «Сердало» газета обзор.

7.30 — Хоамаш.

9.23 — «Къонах» яха радиовыпуск (эрсий меттала).

10.15 — «Литература Нохч-Гlалгlайчо» (ингуш меттала).

10.25 — Хоамаш.

11.00 — Нылтевский районни культура цlен «Iерес» яхача вокально - инструментальни ансамбла концерт.

11.40 — С. Шадиев. «Хьалхара совгlат» яха дувцар (гlалгlай меттала).

12.30 — «Сатирически театре тlа» яха радиожурнал (эрсий меттала).

16.00 — «Хакаьза Iуйре» (эрсий меттала).

17.15 — «Вай музыкальни галлерей» (ингуш меттала).

24 МАЙ

7.21 — «Грозненский рабочий» газета обзор.

7.23 — «Ленинан никъ» газета обзор.

7.30 — Хоамаш.

8.25 — «Шоана дукхаеза ашараш» (эрсий меттала).

11.15 — «Хlара белха дийнахьа хьадер хувхагlа хилийта», «Почина шерра тохьанаш». Грозненски автопредприятера передача (эрсий меттала).

11.30 — Кlирананйнахьара ашарий программа (эрсий меттала).

15.15 — «Шун магнитофона ларрхlа». Музыкальни передача (ингуш меттала).

16.00 — «Къона тlехье» (ингуш меттала).

16.30 — «Школьни глобус». Радиовыпуск (эрсий меттала).

18.00 — «Шe сийсаш» (гlалгlай меттала).

18.30 — «Илланца дотталlаш парита». Концерт (гlалгlай меттала).

ЯЛАТАШ ЧУЭЦАЧА ХАНА

ЦИ ЯЛАРА КХЕРАМЗЛЕН ПРАВИЛАШ

ЯЛАТАШ ЧУЭЦА ДОЛАДАЛЕХЬА:

— ялаташ чуэца машинаши агрегаташ цlи ирсlйоацаш кийчъяра, цlера духьале механизаторашта инструктаж яра, хlаьта иштта ялаташ чуэцачи гlоша довчъяраш кийчдечи хана цlи ялара кхерамзлен правилаш кхоачашъяра хьалхара бехкитоакхе хургйола нах хьежаде беза юртбоахама предприяте кулгалхочо;

— цlи ялара духьалара лаьрхlича программах йола инструктаж чакхъяьккха ена ялаташ чуэца бохийтача тракториставе, комбайнераша, цар помощникаша, кхыча механизатораша. хlаьта иштта кулгалдеш бараша а. Цlи ялара духьалара инструктаж чакхъяьккханза бола нах ялаташ чуэкача болх бе тlабитац;

— ялаташ чуэцача болх бе бохийтан бола колхозхой, белхлой, гlулакхера нах а иштта цlи ялара кхерамзлен мерттерча гlулакхех лаьца инструктаж я хила беза;

— ялаташ кхачеш латтача хана кхоа лоралера дозуренш объезчикаши хьожийт;

— цlи йовргlйолча хlаманца lалашъяь хила еза ялаташ чуэца агрегаташ. Цу хlаманца lалашъянза йола агрегаташ ялаташ чуэцачи доалъяраш кийчдечи болх бе тlабитац;

— цlи ялара духьаларча гlулакхашка диллача техннко ялаташ чуэцара балхашта кийча йий хьеша еза хlара юртбоахама предприяте вlашагlъехкина йола къаьстта комиссеш.

МУКЪА ЛАЦ машинашкъаьшцеи тlоналкъаьшцеи лаьрхlа дlагlъоастадаьча латтах оаcаш тlа ца бола ялаташ дlаде. Цу оасаш тlара хьекха буц ялатий кхашта 30 метрал юхехьа йоацаш токхоргаш а дlаоттае еза.

Ца бола ялаташ кхачале хьалхагlа хьуцаш торф доаллача моттигашка, лесa уллача ареца, кирпичаьшцеи машинашкаьшцеи оагlув а болаш дада ялатий кхаш, 4 метрал готтагlа боаца оаса хьа е лаьца, гоннахьара хьашта а яха а дезa.

Ялатех чуэцале хьалхагlа фийт бузаш латтача хоаа ялатий кхаш, дийнахьа цхьан комбайнаца чуэцал мара хургдоацаш доаъгош а дaь денгьа дезa. Доакъошта юкъера йоакъаш 8 метрал готтагlа йоацаш хьеих. Иште хьекха ялат сихха хьа е дьахиж дlаоттаду. Цу оасашта юкъе гlалла нух тоаладу шоралла 4 метр чу а лаьца.

Хлаца лаьрхlа хьалъеш йола кхай тlара станаш ялатий кхашта, хьетташта, аргlашта, кхьдарашта 100 метрал юхехьа йоацаш хила еза. Кхашкарча станашта хьакъоастеиь моттигаш топпадьяра оах 4 метрал готтагlа боацаш оаса чу [illegible]

Кхашкарча станашка ялаташ цlенича хьетташка, аьлен чохи аргlаш дергдолча участкашка гlаьле ушара кийчъяь моттигаш хила еза «Гlаьле ушa моттиг» яьхча хьалтоха доалаш йоавух е долаш.

Мукъа лаш ялатий кхашкеи цlерна юхе, хlаьта иштта аьлен чохи аргlашта юхе а гlаьле уша, гучахьа цlи а йолаш болх бе.

Чуэцаш латтача ялатий кхашта геттара юхе кийчча латташ трактори нухи хила деза, хитахьа сайна цlи йоале а аьшна.

Ялаташ чуэцаш латтача хана мукъа лаш кхай тlа агlийса юххави ядийса гамаши йоагае, кхашка цlераш юза.

Здаьентеи гlарсаштеи 50 метрал ялатий кхашта 100 метрал юхехьа йоацаш хила еза ялата хьетташ. Хьетта лаьрхlа моттиг тlамьяжача баьцех цlоналъна 4 метрал готтагlа боацаш оаса чу е лаьца гобаьккха аьхан хила еза.

Хьаьттаре машинаш болх бе йолаллийтаpа чlоагl а даь дlаоттадаь латтача

ЧУХЬА ДОАГОР ДОАГАДЕШ ДОЛЧА МОЛЛАГlЧА ДВИГАТЕЛАШКА ВОЛХ ВАЙТАЧА ХАНА УКХ ТАЙПАРА ПРАВИЛАШ КХОАЧАШЪЕ ЕЗА:

— агрегат дlаоттеш йола моттиг нгlийсача юхех, екъача баьцех, кхьнрех lоцlешъе еза:

— доагор чудетта мегаргдац болх беш доаццача двигателашта мара, цу гlулакха лаьрхlа заправочни агрегаташ хила еза шисос а шлангаш а йоахаш, хlаьта нагахьа санна уж еце — дlахъейла металлически емкосташ хила еза.

— бlарг лоцаш сат воацаш йита мегаргьац хьатта болх беш йола машинаш. Тракторш, комбайнаш, шоаш лела шассеш, косилкаш, автомобилаш ялаташ чуэцача болх бе тlайита мегаргьац иштагlе, зажигане системаш бохьоцаш кийчъячули дьтта хьекхачули тlехьагlа ий.

Ялаташ чуэцача болх бе йолча двигателий, шоаш лелача шассей, косилкай, тракторий, автомобилий, комбайний кlур арабетта турбаш тешаме сийтбоабергаш тlа а ехка кийчъяь хила еза (турбонадув йоаллача двигателашкара дlаяккхача). Тедаденеи кхы тайпа сахьаташ доадаеш хила йиш яц коллектори кlур арабетта турбеи вlашхеттача прокладкаш.

Сийтбоабергаш йоахаш хила еза аьь оахаш йола тракторш а, нагахьа санна уж балхаш чуэцача долча ялаташта геттара юхе деш дале.

Двигатела кlур арабеттача коллектора тlа ча нергlанеш ца летийтар духьа капоташ йоацаш е хьайийлла капоташ йолаш болх байта мегаргбац тракторашка, шоаш лелача шассешка, автомобилашка. Капоташ а йоацаш чухьа доагор доагаду двигателаш латтача комбайний кхыча машиний кlур арабетта коллектор лорана тlерен оагlонгара йоаххала кьайла йоаккхаш металлически бот хул.

Двигатель электрически латабеш йолча тракторий шоаш лелача кхыча машиний выключатель хила еза ток дlаувзаргех аккумулятор мукъайоаккхаш Аккумуляторий клеммаш, дистанционни электромагнитни пускателеи генераторни стартераш ток чакхьоалийта хlамаш цар тlа летаргйоацаш лорадь хила еза.

Юртбоахама машиний тlара электрически сета проводаш тешаме хьагъоеттадаь, чlоагlдаь, хьехалургдоацаш механически зе дергдоацаш лорадь хила деза.

Машиний хьалтlеча оттхалий кроча свьлашта тlагlолла тlехдоахачеи lургашка гlохья чакхдовлачеи моттигашка электропроводаш лорадеш деза хьекча е пластмасса шодигаш (втулкаш) тlа а ааша.

Двигателий радиатораша тlера дом отработанни газаша дlабоахахача хана ялатий кхашта юхе хила мегаргдац. Двигателий радиатороашкара дом боатабора наальни лажниш лалве МЕГАРГЬ-ДЦ.

Ялат чуэцаш йолча машиний водительни вlашагlе хьекхалуш дола кхы доаккъоши дlоал ца дализйтар духьа каст-кеста хьеиш деза цар ший ханхолахьа даатта хьекхаргеи уж тешшаме чlоагlдаь хиларгеи. Юкъ-юкъе арамнии отбойни битерий стокораш болташ чlоагlа тlахьовсаьйий хьеиш дезa машиний механизмай хьузи йолча машинашта юкъе хила йоагlача тайпара йоккъаш хилийтар духьа.

Тlахьоирчадениача чахи баьцехи шоай хан-хаяхахьa lоцlендаза даргдац битрий, ча lоадерий, транспортерий, подборщиккий гlоврав, комбайний кхайола лели машенаши уллаши.

Ялаташ чуэцача машиний цlенаши транспортерашк хан-хаяхахьa lоцlегъязе аргlац фийгахи тамахи.

Кхашкарча хьалашка комбайнашка, тракторашка, кхыча машинашка доагор чудутта деза топливозаправщикашца доадаь двигателаш е долаш. Бийсанна машинашка доагор чудутта МЕГАЦ.

Ялата кхашта 30 метрал юхехьа йоацаш хила еза ялаташ чуэца машиний агрегаташ товаои лоаттаюк моттиг.

ЯЛАТАШ ЧУЭЦАШ ЛАТТАЧА МОТТИГАШКА ЦlИ ЯЬЛЧА:

— ялатий кхашка цlи йоаеш йола хlамаш (огнетушителаш, хий, новраш, шаьбраш, ферта е галеш) оарцагlа а яьхе цlи йоагача моттиге лаьтта тlатесса деза.

Ялатий кхай тlа гlолла цlи дlа ца арийтар духьа цlи яьке моттиг гобаьккха еха еза. Оахаш йола оагlув хьахерка еза лаьрхача цlера сухалген мяка лостамгеи хьеика. Оахача веса бlоахала нах дlаоттабе боагlа урагlа уха сийсаши йоагa ча гермеши йоаяра.

Ялаташ чуэцаш йоаккхача агрегаташ тlа (комбайна тlа, косилка тlа, трактора тlа), хlаьта иштта комбайнаш тlара ялат дlаувзаш йолча автомашинаш тlа яьке цlи йовелга вlаштlехьданкха а агрегат ялатий кхай тlара сен чекха аракха а еза.

Агрегат кхай тlара араьяккхачул тlехьагlа мара хьааренхоеса мегаргдац комбайна чlоаддерга чура ча.

НГlАССР МВД пожарни охрана управлени.

ВДПО республикански совет.

Тахан республике гlоллеи Грозвеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 8 — 13 метр чlоагlа мух а хьекхаш, фегара температура республике 15—20, Грозне 18 — 20 градус йlовхал йолаш хила тарлу.

Кхоанеи ломмеи юкъ-юкъе догlа а делхаш, фегара температура бийсана 4 — 9, дийнахьа 13 — 18 градус йlовхал йолаш хила тарлу.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктоххама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаший — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ05196. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2081.